

Protopies:
Futurs que toquen de peus
a terra.

PLATAFORMA EDUCATIVA

La revisió i coordinació dels continguts d'aquesta publicació ha anat a càrrec de Plataforma Educativa

Coredacció: Dr. José Daniel Fierro Arias
Carmen Maria Castrejón Barco

EDICIÓ

Desembre de 2023

DISSENY DE LA COL·LECCIÓ

Plataforma Educativa

IMPRESSIÓ

Edició digital

DIPOSIT LEGAL

DL GI 1569-2023

L'obra s'ofereix segons els termes de llicència pública de creative commons (d'ara endavant "ccpl" o "llicència"). L'obra està protegida per la llei espanyola de propietat intel·lectual o qualsevol altra norma aplicable. queda prohibit qualsevol ús de l'obra diferent del que autoritzi aquesta llicència o disposin les lleis de propietat intel·lectual. L'exercici de qualsevol dret sobre l'obra comporta que accepteu les limitacions i obligacions d'aquesta llicència i hi consentiu.

El licenciadador us cedeix els drets continguts en aquesta llicència, sempre que n'accepteu les condicions que hi són presents.

PROTOPIES: Futurs que toquen de peus a terra

PLATAFORMA EDUCATIVA

***“... Les històries tenen
el poder de crear un
canvi social i inspirar
a la comunitat...”***

Terry Tempest (2006)

Pròleg

Gràcies per ser aquí i disposar-te a llegir aquesta nova publicació de Plataforma Educativa. Amb la il·lusió que algú ens llegeixi hem destinat gran part dels últims mesos a preparar aquest llibre que explica històries de persones i projectes que ens inspiren per continuar la missió de promoure canvis socials significatius i duradors, de manera que puguem ser el canvi que volem veure al món¹.

Hem estructurat aquestes experiències a través del llenguatge de les PROTOPIES², és a dir, visions de futurs desitjables i realistes, a través de les quals visualitzar solucions als reptes que estem enfrontant com a persones, comunitats i organitzacions.

El procés creatiu que ha acompanyat la creació i redacció del llibre, incorpora algunes innovacions que son, en si mateixes, petits experiments de protopies vinculades a com compartim i gestionem el coneixement i l'aprenentatge dintre de les nostres organitzacions.

Innovació 1. La temàtica d'aquesta publicació s'ha pensat en relació a les publicacions dels propers anys. No sabem ben bé si acabarà sent una trilogia, però el que sí sabem és que les PROTOPIES dels altres, ens impulsen a posar en marxa les nostres pròpies, i que, després de posar-les en marxa, volem compartir els aprenentatges i els impactes dels projectes desenvolupats.

Innovació 2. Per triar les PROTOPIES que, finalment, es publiquen en aquest llibre, hem comptat amb l'ajuda i els desitjos de l'Equip "Estratègies de Direcció" del Grup Plataforma Educativa. Les persones que formem l'Equip, van revisar el conjunt de les 30 experiències preseleccionades i van votar aquelles que els semblaven més interessants.

¹ Frase que s'atribueix a Mahatma Gandhi, tot i que sembla que no va ser literalment això el que va dir, sinó que es va reinterpretar a partir d'aquesta altre expressió. *"Si poguéssim canviar-nos a nosaltres mateixos, les tendències del món també podríem canviar-se. Tal i com una persona és capaç de transformar la seva pròpia naturalesa, també canvia l'actitud del món cap amb ella. No necessitem esperar a veure què en fan els demés"*.

² Protopia és un terme que va encunyar en [Kevin Kelly](#) als anys noranta i que fa referència a "escenaris que s'allunyen de la dicotomia utopia-distopia per centrar-se en un marc més proper i assolible".

Cada prototopia està relacionada amb els diferents àmbits d'acció social en els que treballen el conjunt de les organitzacions del Grup Plataforma Educativa.

Innovació 3. A l'hora de planificar el procés creatiu d'escriptura del llibre, hem introduït metodologies agile per tal de garantir que el contingut del llibre sigui de valor per les persones que ara el llegireu, aportant la informació suficient com perquè tingueu una idea genèrica de cada iniciativa i al temps, oferint-vos enllaços i propostes perquè, qui vulgui, pugui continuar la seva exploració i investigació.

Innovació 4. Li hem donat la volta a la forma en la que ens plantejàvem la rigorositat de les evidències i les dades acadèmiques. En aquesta ocasió les dades han estat mirades i interpretades en clau d'impacte social i en aquest sentit, al llegir les dades de les PROTOPIES hem projectat com canviarà el món si aquestes experiències es repliquessin durant els propers 10 anys.

Desitgem que gaudiu amb la seva lectura tant com nosaltres en la seva elaboració. Que aquestes cinc experiències reals siguin inspiració i esperança per nosaltres a mida que les anem coneixent. Fins i tot, que esdevinguin l'impuls necessari per posar en marxa algunes iniciatives que fa temps que estan a la casella de sortida dels nostres cors, ments o mans. Tant de bo!

Introducció

Com et dèiem al pròleg, en aquesta nova publicació de Plataforma Educativa, hi trobaràs històries de persones i projectes que ens inspiren per continuar en la missió de promoure canvis socials significatius i duradors.

Totes elles tenen en comú que han sorgit del desig i la preocupació d'algú per algú. Totes ens parlen de la capacitat d'algunes persones per *"ser suficientment humils per acollir la realitat tal qual és, i suficientment audaces per imaginar-ho com podria ser"*³. Totes són un exemple real de com es passa de la imaginació als projectes que generen evidències del seu impacte.

Les 5 iniciatives seleccionades són:

» **The Change Factory**

És una organització que implica infants i joves com a persones usuàries de serveis i expertes en diferents sistemes públics en el disseny i gestió dels programes i organitzacions que afecten a les seves vides; facilitant la seva participació com a avaluadores expertes i impulsores de canvi. Assenyalen que els tres 'ingredients' de l'autèntica participació infanto-juvenil són: persones adultes decidides a escoltar el que els infants volen dir; espais de participació segurs, de respecte mutu i confiança i eines de participació útils per realment canviar i millorar l'entorn.

» **Pallapupas**

Projecte que reuneix actors i actrius professionals formats en tècniques teatrals, en clown i amb coneixements sanitaris, que amb un mètode artístic propi treballen, des fa més de vint anys, per millorar el procés de malaltia de pacients hospitalitzats de diferents edats i transformar els hospitals en espais més amables i vitals.

Les intervencions es personalitzen gràcies a la informació proporcionada pel personal sanitari, amb qui es treballa en estreta col·laboració sobre l'estat físic i psíquic de cada pacient,

³ Expressió presa del Manifest de Acumen Academy, <https://acumen.org/latinoamerica/manifesto/>

la seva situació familiar i els tractaments que ha de superar. Es treballa amb coordinació amb les tasques quotidianes de l'hospital i seguint tots els protocols necessaris per treballar als espais on calgui (sales de tractament, quiròfans, UCI's, plantes d'hospitalització i/o sales d'espera).

» **Hàbitat3**

És un projecte centrat en la gestió d'habitatge social per garantir el dret a un habitatge digne a persones en situació de vulnerabilitat, incloent habitatge temporal per a persones amb problemes de salut mental. Treballa en xarxa amb administracions públiques i entitats socials per ampliar el parc d'habitatges de lloguer social destinats a col·lectius en situació d'exclusió residencial. Es fa captació dels habitatges, la rehabilitació en xarxa amb les empreses d'inserció laboral, la gestió immobiliària (amb garanties per les persones propietàries); acompanyament social dels inquilins, amb perspectiva centrada en la persona (fent accions de seguiment acurat de l'ús i de les relacions de convivència; acompanyament socioeducatiu; treball en processos de mediació dels conflictes veïnals, i assessoria en el procés d'inserció laboral).

» **Alella, poble cuidador**

Es tracta d'una iniciativa que declara Alella com a 'Poble Cuidador' en el marc de la iniciativa Pobles que cuiden. Aquesta es proposa impulsar un moviment comunitari que promou i facilita la cura i l'acompanyament com una pràctica essencial per la convivència, tant als pobles com a les ciutats i les organitzacions. Té la visió d'una societat formada per comunitats on totes les persones podem cuidar i ens sentim cuidades i acompanyades al llarg de tot el cicle vital.

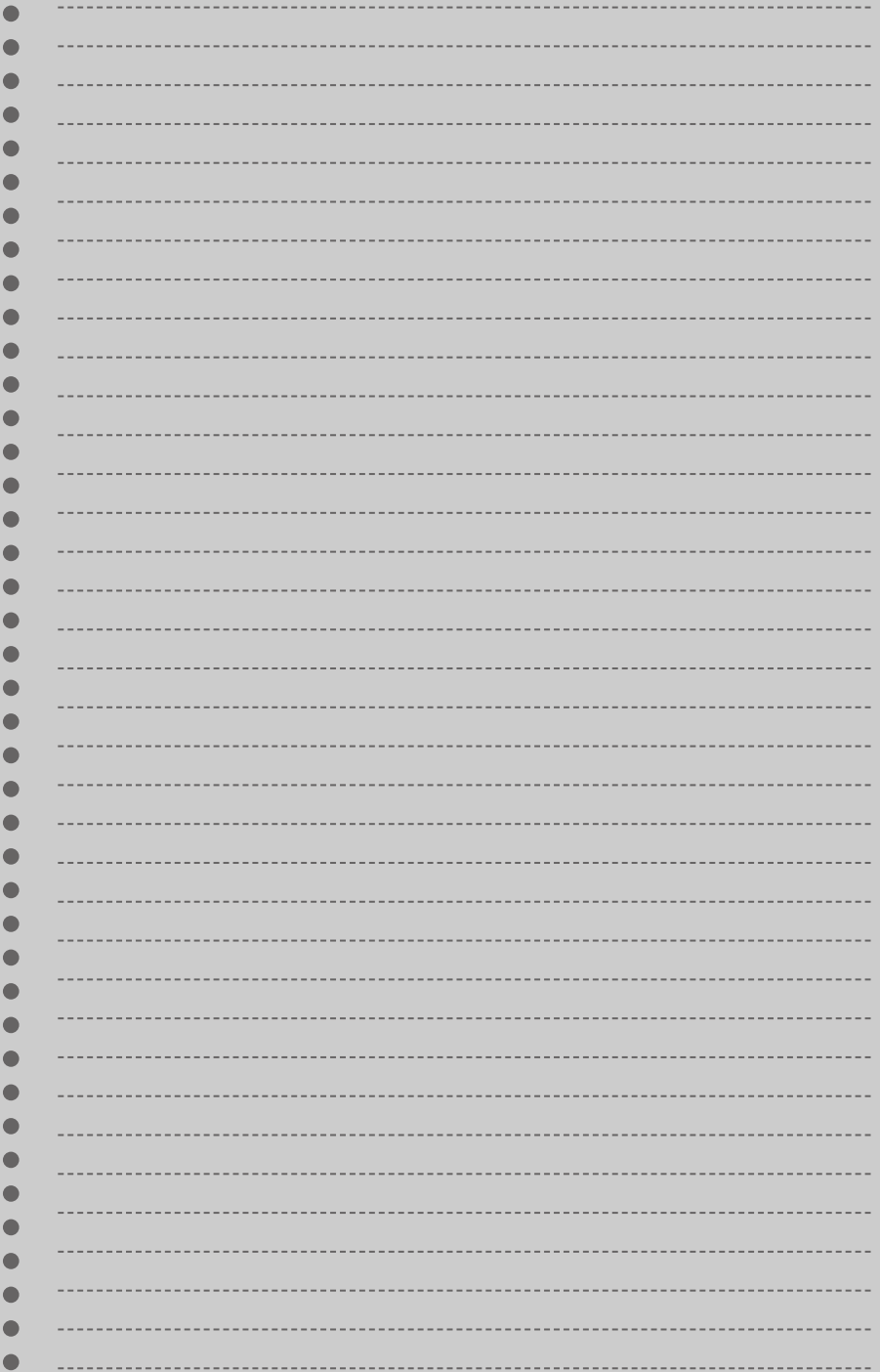

» **JobAct**

Programa que combina el teatre amb la formació en matèria d'ocupabilitat i mentalitat emprenedora per desenvolupar les habilitats psicoemocionals i professionals de les persones en situació d'atur, ajudant-los a millorar la seva autoestima i a substituir la passivitat per la pro activitat. La iniciativa fou presentada a Barcelona el 2017 en el marc del projecte ACSI per explorar la seva implantació local. En 2019 es va posar en marxa el projecte europeu ArtE, 'El arte de la empleabilidad' per transferir el coneixement del model i pilotar-lo a Espanya, Itàlia i Portugal.

A l'escriure sobre elles i presentar-te-les a través d'aquest llibre, volem que imaginis què passaria si aquestes experiències fossin implementades de manera majoritària. La nostra intuïció és que, els reptes sobre els quals estan treballant, podrien resoldre's o transformar-se de manera significativa. I això, canviaria, a millor, el món en el que vivim i a nosaltres.

Com llegir aquest llibre?

La configuració d'aquest llibre està dissenyada perquè puguis fer una lectura seguida, capítol a capítol, o bé perquè puguis llegir cada capítol de manera independent, en funció dels teus interessos i la teva curiositat.

Cada capítol va precedit de la protopia que ens inspira a pensar en cada experiència presentada. Una vegada et submergeixes en el capítol, trobaràs referències i informació perquè puguis aprofundir en cada experiència al teu ritme. Per últim, al final de cada capítol trobaràs un seguit de suggeriments per si vols posar en marxa alguna de les experiències.

Trobaràs molts enllaços amb informació, molts d'ells amb QRs perquè els puguis consultar ràpid i fàcil.

Per tant, si ens permetes la invitació, et proposem que agafis:

- » La teva beguda preferida.
- » Paper.
- » Llapis.

I et deixis inspirar pàgina a pàgina.

BON VIATGE AL MÓN DE LES PROTOPIES!

Protopia 1

The Change Factory

Una fundació privada amb la missió de millorar els sistemes públics d'atenció a la infància comptant amb la infància.

“...Imagina un món on la infància i l'adolescència participessin de forma activa i amb ple dret en el disseny i la gestió de les polítiques, programes socials i organitzacions que els afecten directament...

... Imagina un món on les persones adultes han après a escoltar a la infància i adolescència i on hem evolucionat fins reconèixer la veu dels infants i adolescents com una font de coneixement validat i apreciat a la mateixa alçada que d'altres coneixements...”

*Aquesta és la visió que inspira i acompanya al projecte noruec **Forandrings Fabrikken**, (que traduït significa “Fàbrica del Canvi”).*

Quin és el problema que vol resoldre la iniciativa The Change Factory?

Malauradament, dia a dia sentim i trobem notícies dels múltiples abusos i negligències cap a la infància i l'adolescència, així com les múltiples vulneracions dels seus drets; els quals, tot i haver sigut reconeguts a nivell internacional fa més de tres dècades (Convenió dels Drets de l'Infant - **CDI** -, 1989/1991), a molts indrets semblen no haver 'permeat' les ments de les persones adultes i les pràctiques culturals; moltes de les quals són resistents als canvis, ja que constitueixen sistemes de creences i comportaments cap a la infància amb significats complexos i que expressen un projecte social, d'on es vol portar a les generacions futures, sigui inconscientment o a consciència. Fins i tot, no arribem a tenir notícia d'aquestes vulneracions perquè no surten a la llum, no es vol que se sàpiguen o no hi ha un desenvolupament de mitjans per fer-ho ni per treure als infants de les pròpies situacions terribles que viuen.

Tot i els nombrosos i notables avenços que s'han assolit en la consideració de nens, nenes i adolescents com a subjectes de dret i no com a objectes de protecció, creure's que tenen la capacitat per dir alguna cosa sobre tot allò que els pertoca triga més temps i evoluciona lentament a nivell sociohistòric i cultural.

En ocasions podria semblar com si hi hagués una certa confusió entre el reconeixement de les seves capacitats maduratives (físiques, cognitives, emocionals, socials), i els límits que per suposat podem constatar en aquestes; fent-nos potser assumir per això que no tenen aquell 'saber' sobre sí mateixos com per poder anar construint la seva pròpia vida, com a individus i com a col·lectiu, de manera conscient, decidida i autodeterminada. És a dir, una cosa és constatar mancances que de fet presenta una persona 'menor' d'edat, portant-nos gairebé per 'naturalesa' a sentir que hem de dotar-la d'assistència i ajuda, i així fent sentir com una obvietat que la necessiten, i una altra de

ben diferent, posar la voluntat i consideració adulta per sobre o en lloc de les seves. En definitiva, la capacitat de consideració del nen o nena en la seva alteritat i realitat, és una cosa que evoluciona lentament de manera positiva, però que també cal promoure activament (DeMause, 1994; Fierro, 2001).

D'aquesta manera, aquí i enllà, els països de tot el món han fet clars i significatius esforços per modificar algunes de les seves pràctiques de criança més ancorades en tradicions o en creences no basades en la realitat infantil, i que els produeixen no sempre un benestar. També s'ha treballat per introduir a nivell social una nova sensibilitat cap a la infància com a persones capaces d'anar construint el seu propi desenvolupament de manera autodeterminada i d'acord amb les seves capacitats; i, de la mateixa manera, s'ha lluitat de forma activa contra totes aquelles actuacions que no busquen en realitat el seu interès superior, encara que entrin en conflicte amb altres múltiples i complexos interessos dels sistemes en què nens, nenes i adolescents es desenvolupen o els afecten.

Doncs bé, a Noruega, un país que objectivament ha aconseguit avenços notables en la cerca i consolidació del benestar infantil, no només a nivell material o de satisfacció dels drets i les necessitats més bàsiques (i.e., salut física i autonomia) sinó en garantir, consolidar i sistematitzar la participació infantil en totes les esferes de la vida i del funcionament social, va decidir que encara no n'hi havia prou amb el que s'havia aconseguit i que era necessari donar passos endavant i de manera més consistent en tot el que fa referència a la participació infanto-juvenil en els processos reals de presa de decisió.

Quina és la solució que aporta la iniciativa The Change Factory?

"Forandringsfabrikken", en noruec "Fàbrica del Canvi", és una organització noruega adreçada a implicar nens, nenes i adolescents que són usuaris de serveis i diversos sistemes públics (escoles, hospitals, sistema de tutela, judicial, etc.), en el disseny i la gestió de programes socials i organitzacions que els afecten directament, **facilitant la seva participació i implicació com a experts avaluadors i impulsors de canvi**. És a dir, que parteix de la idea que els infants i joves tenen coneixements importants sobre els sistemes en què es veuen immersos i immerses, que tenen coses a dir, poden fer-ho i se'ls ha de considerar perquè contribueixin a millorar-los, en tant que s'adrecen a ells i elles. I per això en part es compta amb un Centre de Coneixement que recopila les seves experiències i consells sobre els mateixos, amb la finalitat de què el jovent els experimenti "de la forma més segura i útil possible", en paraules de la mateixa organització.

Aquesta recull les experiències i consells a través d'enquestes, resumint la informació i **considerant com a coneixement això que els infants i joves pensen i diuen**. Igualment, a l'hora de transmetre o difondre els resultats obtinguts, un cop aquests s'han sistematitzat, són els i les mateixes participants qui en fan part de l'exposició o difusió, sigui mitjançant filmacions, llibres o mitjans escrits, conferències, i fins i tot en el treball professional aplicat i les reunions corresponents; i es presenta en una diversitat de fòrums i a persones de tot caire: estudiants, professionals, polítics i autoritats, tant a nivell nacional com regional.

Complint d'aquesta manera integralment amb la màxima de **què siguin protagonistes participants de les decisions i solucions sobre les coses que els afecten**; tal i com consideren totes les lleis, tractats, iniciatives i protocols que busquen i treballen pel benestar de la in-

fància i l'adolescència - centralment, la *CDI, de Nacions Unides*. En determinat moment dels processos, aquests coneixements es complementen o compatibilitzen amb els derivats de la recerca més científica per a determinades actuacions i propostes (s'aprofundeix més endavant).

Nacions Unides ha afirmat, i així ho ha experimentat la pràctica de l'organització, que, com dèiem, nenes, nens i adolescents com a grup tenen el dret a donar la seva opinió i a què aquesta sigui considerada en les noves lleis, polítiques, plans o iniciatives que els pertoquen; perquè la seva experiència es considera rellevant i per tant els seus punts de vista ho són igualment i vàlids per contribuir a millors solucions. Per això és important tirar endavant la tasca, com ho fa *Forandringsfabrikken*, de recollir el saber que tenen i, fins i tot, **que ells i elles mateixes facin arribar aquest saber al públic**, a diferents nínxols de la societat. D'aquesta manera, l'organització fa avançar i cristal·litzar el compliment d'una llei que és d'obligat compliment i exigible als estats.

Així mateix, la *Fàbrica del Canvi* adopta un enfocament especial sobre alguns dels drets de la infància, sota el concepte de drets processuals o 'de procés' pel que fa a com els adults han d'abordar el tractament dels infants en els diversos sistemes d'intervenció, per saber el que resulta millor per ells/elles en determinades situacions a l'hora d'atendre'ls, i que les accions que es duguin a terme els siguin realment segures i útils. Així, considera que hi ha un paral·lelisme entre el coneixement sobre els infants pels que s'ha de treballar, i els drets dits processuals per saber com gestionar i prendre'ls en compte per garantir que es fa correctament (basat en *Forandringsfabrikken*, 2021a):

Tal i com *Forandringsfabrikken* defensa, només es pot avaluar i considerar que s'aconsegueix el tan repetit "*interès superior de l'infant*" (Article 3.1 de la Convenció) quan aquests drets siguin o quedin assegurats.

Com se sap, històricament nenes, nens i adolescents no sabien o no se'ls informava sobre tot allò que els afectava a l'hora de pren-

Coneixement dels infants

Per assolir-lo, implica que els adults treballin estretament amb aquests. Per això, quan s'ha de fer o decidir alguna cosa, els infants...

...necessiten informació comprensible i útil

...han de poder parlar amb seguretat

...s'ha de convenir amb ells i elles si volen dir alguna cosa més

...han de participar col·laborativament en la presa de decisions.

Això es relaciona amb els següents drets

Drets processuals

Són aquells que s'apliquen a les accions i decisions relacionades amb l'infant, i s'han de garantir. Els nens i nenes per això tenen dret a...

...expressar-se lliurement en els afers que els pertocuen; per fer-ho han de comptar amb informació suficient i comprensible (Article 12.1 de la CDI).

...tenir oportunitat de ser escoltats en tots els procediments que els afecten (Article 12.2 de la CDI).

...protecció a les ingerències o atacs a la seva privacitat (Article 16 de la CDI).

dre les decisions, al menys en la gran majoria de contextos culturals estudiats ja que sovint, les persones adultes, no tenien en compte les seves opinions per fer-ho ni a l'hora de considerar el millor per ells i elles amb el corresponent disseny d'institucions i sistemes que, per a aquestes qüestions, no tenien una perspectiva d'infància (DeMause, 1994). A Noruega, es va qüestionar l'existència de lleis, directrius i institucions en aquesta situació a tot arreu i que **no garantien o garanteixen que els nens i nenes puguin parlar amb seguretat**. Per això, a partir del 2004 *Forandringsfabrikken* ha recollit les seves experiències i les seves recomanacions. I el 2009 es va començar a treballar sistemàticament per construir l'esmentat Centre de Coneixement per saber el que els nens i nenes consideren sobre els sistemes públics i les institucions, i així fer-los partícips de les decisions i disseny futur d'aquests. A partir d'aquí, es realitza la difusió d'aquest coneixement, part del disseny de les accions professionals sobre infància i l'assessorament esmentat a autoritats i polítics.

Per últim, assenyalar que l'acció de *The Change Factory* ha sigut reconeguda com una innovació social rellevant per a donar resposta a reptes relacionats amb la manca de feina i situacions de risc i/o d'exclusió; d'acord amb els criteris de la xarxa Eurocities, en el marc del projecte "Accelerant el canvi per la inclusió social (ACSI)" i que s'ha implementat integralment. És a dir, basant-se en l'evidència i l'intercanvi de coneixements orientant-se a millorar la vida de les persones, que han inspirat agents d'innovació per a l'adaptació i la implantació local, i que s'ha realitzat com més endavant es detalla¹.

També és important puntualitzar que la Fàbrica del Canvi constitueix un **centre únic a Europa del qual l'objectiu principal és recollir experiències i recomanacions directament de nens, nenes i joves**.

¹ <https://upsocial.org/es/noticia/acelerando-el-cambio-para-la-inclusion-social-7-aprendizajes-para-guiar-la-practica>

Metodologia i funcionament

Per recollir, sistematitzar i difondre les experiències i consells d'infants i joves la *Fàbrica del Canvi* utilitza **una metodologia participativa i orientada a la pràctica**. Està estretament basada en la metodologia coneguda com AAP (Aprentatge i Acció Participatiu), utilitzada en la investigació-acció, i amb enfocaments de la coneguda com Metodologia del Canvi. Així, la Fàbrica pretén que la seva manera d'apropar-se a la realitat infantil **es constitueixi com a un autèntic mètode de canvi**, per canviar Noruega amb la participació de la infància, i per això es fa ús d'una sèrie d'eines creatives i visuals, de forma que participar sigui atractiu, emocionant i segur.

Com dèiem, les investigacions dutes a terme es fonamenten en els estàndards de la metodologia científica, tot i no ser equivalents, per garantir que es documenten les experiències i els consells de manera compatible. D'aquesta manera, el coneixement obtingut sobre i des dels infants i joves complementa la recerca científica i permet tot plegat prendre les millors decisions a l'hora de buscar millores en la forma de treballar i els seus assoliments i resultats.

Els temes de les investigacions es determinen basant-se en els desitjos o indicacions fetes pel jovent, o per professionals o autoritats; depenent les necessitats trobades, i també a partir d'investigacions prèvies que fan necessari aprofundir amb de noves. També es poden triar temes que Forandringsfabrikken consideri importants a partir de mancances de coneixement sobre determinats aspectes de la infància.

Es constitueixen grups de projecte, integrant persones investigadores, una altra encarregada de temes de la Fàbrica, altra de polítiques de la mateixa, i consultores de tema (joves amb experiència dins del camp corresponent). El grup constituït redacta una guia d'entrevista semiestructurada amb subtemes i preguntes a profunditat; i una part quantitativa per classificar algunes de les respostes, amb la finalitat

de tenir una altra forma d'enfocar i presentar les informacions. Sovint es convida a investigadores i/o professionals clau en el camp de la pràctica per valorar temes i preguntes que resulten rellevants. Abans d'aplicar la guia o format definitiu als i les joves, les preguntes s'avaluen per part de professionals i/o consultores coneixedores del grup d'edat corresponent, perquè d'aquesta forma siguin comprensibles i adequades a l'estat de desenvolupament dels i les entrevistades. Es fa un important esforç per aconseguir plantejar-les de forma que siguin clares al moment de l'aplicació i que el jovent se senti identificat amb les qüestions plantejades. Es dona sempre més pes a aproximacions qualitatives, per l'obtenció d'informació més rica i vivencial.

Els i les investigadores de l'organització són les persones directores de cada projecte al llarg del mateix. En col·laboració amb el grup del projecte, estudien sobre el tema i la recerca en dit àmbit. Totes les participants estan formades en la tasca de realització i aplicació d'entrevista qualitativa i processament i sistematització de dades, encarregant-se de fer totes les anàlisis que calgui.

Principalment es convida a la participació de nenes, nens i joves en col·laboració amb professionals i la Direcció de centres de cura (guarderies), escoles i serveis de suport; és a dir, els qui formen part d'aquestes entitats. Tal com Forandringsfabrikken comparteix a la seva web, de vegades resulta difícil accedir a una mostra representativa en determinats contextos de serveis (per exemple, els de protecció), davant del qual els investigadors donen consell sobre com proveir d'una mostra representativa i segura, tant pel que fa als integrants com als procediments.

El disseny de les investigacions és molt planificat i contempla totes les contingències que cal tenir en compte, amb el mateix rigor que en la recerca més científica (això és, preveure fer les entrevistes sense adults que influeixin en les respostes; parant atenció a tota la informació verbal i no verbal proporcionada durant l'aplicació; amb eines de recollida de la informació diverses, atractives i adequades a la mostra estudiada; amb una preparació curosa de la situació

d'entrevista; respectant la voluntarietat per la participació i recollint un consentiment informat; establint un raport adequat, etc.). De la mateixa manera, la transcripció i l'anàlisi de les dades es fan seguint les passes metodològiques de rigor que cal seguir en una recerca científica amb anàlisis qualitatives.

Els resultats es presenten en els informes, amb la major fidelitat possible a la informació tal i com la van donar els infants i joves i sempre donant context sobre el tema de la investigació (antecedents i descripció dels reptes o desafiaments que la justifiquen; també de la metodologia, el tema i les preguntes formulades, del context d'on s'obté la informació) i enllaçant els resultats amb els consells per autoritats i prenedors i prenedores de decisions a partir dels desafiaments. Com s'ha dit, per difondre aquests resultats el grup d'investigació realitza productes diversos - escrits (llibres, informes, fullets de consells) alhora que visuals (pel·lícules) i/o auditiu (podcasts).

Anualment es duen a terme entre cinc i deu enquestes o investigacions en profunditat l'any, i destaca que *Forandringsfabrikken* dedica una part important dels seus esforços a donar cabuda i col·laborar amb joves en situacions de vida vulnerables, incloent-los també per participar com a persones assessores i difusores de la informació recollida. Jovent que normalment es troba en situació d'exclusió o discriminat en aquest nivell en general.

A molts indrets del país es recullen les opinions i propostes d'infants petits, infants i joves en conflicte amb l'entorn o amb determinades persones adultes, en situacions de risc, ateses pels serveis de salut mental, etc. Es convida a joves d'entre 13 i 21 anys a les tasques de difusió, a aconsellar a les autoritats i institucions, i es fa una crida a la participació en les activitats de l'organització.

Com es veu, Noruega té un alt compromís amb la infància i l'adolescència del país, realitzant una significativa labor en tots els àmbits de la criança i participació, en col·laboració amb els nens, nenes i joves.

Productes de coneixement i difusió

S'elaboren productes per posar a disposició de professionals de l'àmbit, estudiants i responsables polítics els coneixements obtinguts. El consentiment assistit i/o atorgat per pares/mares/persones responsables no només es demana a l'hora d'entrevistar els infants i adolescents, sinó també abans de realitzar qualsevol enregistrament d'àudio, filmacions i/o fotografies; i se'ls permet demanar la seva aprovació i vistiplau abans que es difonguin i/o utilitzin (les imatges de portada sempre s'envien per a la seva aprovació).

El Centre de Coneixement recull fins a 37 publicacions (informes) organitzades per temàtiques, no inter-excloents: preescolar organitzades per temàtiques, no inter-excloents: preescolar i escola primària i secundària, salut mental, protecció infantil, creixement i desenvolupament, polítiques i sistema legal. Els seus continguts són responsabilitat dels i les investigadores que se n'han encarregat, i s'encarreguen també de convidar als infants i joves que han participat a presentar les respostes i resultats.

Entre les més destacades i recents (2021-22) tenim a tall d'exemple²:

- » **“Segur per nosaltres”**. 722 nens i nenes de dos a cinc anys comparteixen experiències i consells sobre com ha de ser una guarderia perquè sigui segura i s'hi sentin segurs i segures.
- » **“Ens has d'ajudar”**. 101 nens i nenes de 8 a 18 anys comparteixen experiències i consells sobre com s'ha de fer l'orientació i conselleria familiar perquè els sigui útil i segura.
- » **“El camí a seguir”**. 215 joves entre 18 i 25 anys que han estat inserits en el sistema de protecció aconsellen com les persones treballadores de l'Administració de Treball i Benestar noruega poden donar-los ajuda útil que contribueixi a que en surtin i puguin incorporar-se a la comunitat.

² S'han traduït del noruec de la manera més precisa possible els títols i el sentit de les paraules amb què es fan les descripcions; de vegades molt figuradament, i per tant difícils de traduir.

- » **“Camí curt a l'amistat”**. 210 joves entre 14 i 22 anys nouvingudes a Noruega donen consells a d'altres i adults a l'entorn escolar sobre el que facilita fer amistats i els permet aprendre noruec ràpidament.
- » **“Parla amb seguretat a l'escola”**. 1962 estudiants de 8 a 16 anys comparteixen el que els sembla important en aquest context i donen consells sobre el necessari perquè puguin participar, allò en què volen fer-ho i de quines maneres volen ajudar a decidir.
- » **“Parlar amb seguretat en protecció de la infància”**. 110 joves entre 8 i 19 anys aconsellen sobre el tema i el necessari perquè puguin fer-ho en l'àmbit i el sistema de protecció.
- » **“No està malament parlar d'això”**. 103 joves de 13 a 20 aconsellen com discutir sobre les seves preocupacions, qüestionaments i els 'càstigs responsabilitzadors' que se'ls puguin aplicar, de manera segura, adequada i útil per ells i elles.
- » **“Creuen que saben més”**. Fins a 132 adolescents entre 11 i 18 anys que han passat per institucions de benestar infantil donen consells essencials sobre com se'ls ha d'atendre o tractar-lo mentre hi son, de manera segura i realment ajudant-los.

Com es veu, les publicacions estan en la línia del que abans s'ha explicat com 'coneixement de primera mà', allò que els infants i adolescents pensen. Els informes presenten de manera resumida, i tal com les han expressat, les seves experiències en el context corresponent, seguides dels consells sobre com els sistemes han de satisfer les demandes, i incloent finalment una selecció representativa i il·lustrativa de cites textuais.

Depenent de les finalitats i la contextualització de les millores a assolir en els diversos aspectes que els pertocuen, com s'ha dit, aquestes informacions es posen en comú o se sumen a la recerca de caire més científic, però sempre en sinèrgia buscant produir els millors resultats pel jovent³.

³ Lloc web consultat que conté totes les publicacions: <https://forandingsfabrikken.no/en/kunnskapssenter/>

Pel que fa a les pel·lícules i podcasts, els infants i joves que han participat en les enquestes o investigacions expliquen les principals conclusions, i també se'ls convida a què obertament parlin sobre aquelles respostes principals que hagin sigut importants per ells i elles. Hi ha múltiples productes audiovisuals relacionats amb temàtiques específiques dins de les mencionades a l'inici d'aquest apartat, i així s'organitzen a la xarxa; portant al seu torn a diversos recursos d'aprofundiment.

Per exemple, a la plana on s'explica sobre el benestar infantil, es fa una breu descripció sobre aquest tema, es presenten els informes generats que es relacionen amb aquesta temàtica, s'introdueixen explicacions sobre les investigacions realitzades relatives a les bones pràctiques i dit benestar, i alhora oferint redreçar a llocs per profunditzar en el tema, i oferint recursos formatius especialitzats; en aquest cas en format vídeo. Al final d'aquesta plana es presenta i enllaça al Consell professional de la Fàbrica del Canvi per la infància i la família⁴.

Pots consultar alguns exemples de podcasts relacionats amb serveis considerats segurs i útils per la infància aquí:

<https://forandringsfabrikken.no/pa-tvers/>.

Evidentment, l'organització també publica les seves memòries o reports anuals, seguint uns estàndards de rendició de comptes, qualitat, seguiment i assoliment d'objectius, etc.

Es poden consultar a: <https://forandringsfabrikken.no/arsrapport-2019-2022/>

⁴ Lloc web consultat: <https://forandringsfabrikken.no/en/barnevern/#>

Impactes del progrés de la promoció, implantació i internacionalització

El coneixement sobre i dels infants i joves complementa el coneixement pràctic dels i les professionals i de la recerca més acadèmica; i s'adreça als àmbits educatius i a millorar els serveis relacionats amb aquests col·lectius. Destaca que alguns professionals han presentat, a dotze institucions educatives diverses, investigacions sobre el que pensen infants i adolescents sobre els sistemes, amb la voluntat de què tinguin repercussions. També, en els darrers deu anys *Forandringsfabrikken* ha dut a terme cinc projectes importants de desenvolupament professional, en col·laboració amb municipis i els serveis estatals per la infància; en els àmbits de serveis i institucions de protecció a la infància, els serveis de salut mental municipals i clíniques psiquiàtriques ambulatories per nens, nenes i adolescents, amb escoles i amb les direccions de Joventut a les principals grans ciutats. També a les grans ciutats del país, l'organització l'any 2022 es va dedicar a la formació de responsables d'educació infantil.

Pel que fa a la promoció dels drets de la infància i el coneixement relatiu a la població jove, dins l'àmbit formatiu relacionat amb àmbits d'intervenció amb la mateixa **diversos consells d'estudiants d'universitats i col·legis professionals van decidir que dites àrees han de formar una part més substancial del que els estudiants aprenen en els seus estudis**, per a futurs professionals de les llars d'infants, escoles, àmbits de protecció a la infància, treball social, policia i fins i tot infermeres i dentistes.

Segons explica *Forandringsfabrikkenen* el seu Informe Anual 2022, aquest va ser el tema de la conferència "Els drets humans de la infància en l'educació per a la infància"; en què la direcció política del *Ministeri d'Educació*, els polítics parlamentaris de la *Comissió d'Educació*, els i les treballadores de les institucions educatives, els i les seves directores, els i les estudiants, els i les representants dels

sindicats d'estudiants, el personal d'atenció a la primera infància i les autoritats educatives van contribuir al diàleg compartint experiències, opinions i idees concretes sobre com promoure el coneixement sobre la infància i els seus drets a les institucions i als centres i currículums educatius.

A part del grup *d'Investigació i producció i difusió del coneixement*, hi ha altres tres grups principals de treball:

» *Grup d'Educació i formació.*

S'encarrega bàsicament de facilitar les presentacions de resultats esmentades amb els i les joves i organitzant-les, a l'igual que altres esdeveniments importants per difondre les conclusions clau de nous informes i llibres, promovent la seva consideració. També facilita la participació de professionals en els projectes d'investigació i produeix materials sobre bones pràctiques, documents de reflexió temàtics, estudis de casos i els audiovisuals de difusió dels sabers generats per a professionals i estudiants; alhora que s'ocupa de garantir que els coneixements abans explicats sobre infància i els seus drets, s'incloguin en els plans d'estudi acadèmics. El grup fa les tasques amb estreta col·laboració amb professionals en actiu, consultors joves i especialitzats, i assessors acadèmics que tenen també responsabilitats de gestió addicionals, per prendre decisions educatives.

Per aprofundir en els criteris i la gestió de la presentació de les investigacions per part del jovent i la realització dels materials audiovisuals (que, per suposat, són procediments molt detallats i curiosos amb el benestar dels protagonistes en tot aspecte), se suggereix la consulta de la plana web respectiva de l'organització, a: <https://forandringsfabrikken.no/en/fag-og-utdanning-hvordan-jobber-gruppen/> (en anglès).

- » *Grup de Política i drets.* Forandringsfabrikken no és partidista, sinó que promou el coneixement sobre la infància i els seus drets entre responsables polítics, autoritats nacionals, administracions municipals, comitès públics i organitzacions de tots els partits. La Fàbrica té una estratègia política basada en les principals con-

clusions dels darrers informes o llibres en cada àmbit temàtic. A partir de les troballes, els i les especialistes sobre llei i política de l'organització, en conjunt amb els i les consultores professionals, treballen per identificar els canvis específics que cal fer en els marcs legals, directrius, polítiques o prioritats noruecs i garantir que es duguin a terme. Amb freqüència, el que infants i joves 'saben o pensen' troba total o parcial suport en la CDI o altres fonts legals internacionals o nacionals; fins i tot anant més enllà que la pròpia legislació de vegades. Quan això passa, sempre es distingeix el que és coneixement vingut dels nens del que són els seus drets.

També revisen altres investigacions, coneixements a partir de la pràctica i altres evidències que puguin recolzar la necessitat d'aplicar canvis o solucions específiques. Així doncs, **els canvis i les solucions plantejats són la base del treball d'incidència política de la Fàbrica, justificant el per què s'han de fer en el coneixement vingut de la infància i de vegades en la Convenció dels Drets i altres lleis**. La incidència es fa amb els grups abans esmentats, escrivint en els mitjans de comunicació i participant en audiències en el parlament, els ministeris i direccions relacionades amb infància; sempre en estreta co-laboració amb els consultors tècnics de cada camp que han anat col·laborant al llarg de tota investigació o anàlisi d'una temàtica, i sovint també amb altres professionals del camp aplicat, i els propis nens, nenes i adolescents.

Pel que fa a les aportacions escrites per la incidència política, cal especificar que només es fan quan dels coneixement dels infants sorgeix alguna cosa de força rellevància o que exigiria canvis concrets en els marcs normatius del país. Al llarg dels anys s'ha anat fent necessari recolzar més amb les lleis els sabers, les recomanacions i els consells donats pels infants i joves per guanyar força, acceptació i que es prenguin més seriosament; ja que abans es desprenien directament i només a partir de les evidències de les pròpies investigacions. Totes les persones que col·laboren (professionals de la Fàbrica, consultors experts

i el jovent) signen els productes generats, assegurant la claredat del llenguatge de les propostes i solucions i, sobretot, que qualsevol proposta a nivell legislatiu es correspongui i basi en els coneixements dels infants i adolescents. **Adolescents i joves dels 13 fins als 21 anys participen en trobades polítiques on es presenten treballs i propostes concretes de canvis i solucions, en condicions adequades per ells i elles.**

Quan s'escriuen articles d'opinió, també es fa amb la participació del jovent. Els professionals de la Fàbrica ho fan per posar de relleu els coneixements dels infants i joves, o sobre canvis necessaris o que caldria fer en la legislació noruega o la pròpia CDI, sempre basant-se en les conclusions de les investigacions. Per l'escriptura, aquestes s'emmarquen en diverses fonts que enforixin l'argumentació, i amb l'ajuda de el o la jurista de l'organització per garantir la correcció del contingut i la terminologia jurídica.

Finalment, quan s'acaben d'escriure els informes es presenten les principals conclusions de l'estudi corresponent a juristes, assessors polítics i consultors professionals col·laboradors de l'organització. Tots aquests vinculen les trobades als debats polítics i tècnics i a canvis concrets en els marcs regulatius possibles, presentant-ho en una secció a part de l'informe de forma que polítics i altres prenedors de decisions puguin trobar amb rapidesa com utilitzar pràcticament aquests coneixements en la seva feina.

Resulta força interessant l'enfocament que es dona a la crida a la participació del jovent que a partir del seu coneixement dels sistemes, té un saber que la Fàbrica vol aprofitar. Se'n suggereix la consulta a: <https://forandringsfabrikken.no/en/vil-du-bli-proff/> (en anglès).

- » *Grup de treball internacional.* Comparteix el coneixement dels i sobre els infants i adolescents arreu del món, per tal que cada cop més gent entengui la importància de treballar amb la infància per trobar solucions que millorin la seva vida. Això es fa

principalment mitjançant la presentació abans explicada de les investigacions en altres països europeus, amb la participació del jovent. Se cita que en els darrers anys Forandringsfabrikken les ha presentat a diversos congressos i trobades internacionals de recerca; també organitzant seminaris en línia per l'intercanvi d'experiències amb organitzacions que s'enriqueixen d'aquesta informació, tan llunyanes com de l'Índia o Nepal. Els joves consultors també formen part del grup directiu de la Xarxa Nòrdica per la Participació Infantil, la qual s'ocupa d'estudiar com els coneixements sobre i dels infants poden incloure's cada cop més en els estudis professionals.

Per altra banda, les respostes obtingudes en els informes també s'utilitzen per **proporcionar informació directa al Comitè de Drets de la Infància de l'ONU sobre com la infància a Noruega considera que s'estan acomplint el seus drets d'acord amb la CDI**. Professionals de la Fàbrica i el jovent conjuntament també escriuen i publiquen contribucions i articles a nivell internacional; i participen en grups de referència i direcció de projectes; per exemple el projecte *PANDA* (Participació i col·laboració per a l'acció), que estudia la participació de nens i joves en el serveis que vetllen pel seu benestar; o l'*ORCHID*, el qual investiga com els serveis de salut dental poden identificar i fer seguiment dels nens que pateixen violència i abusos.

L'organització ha visitat a d'altres que recullen experiències i consells d'incidència del jovent a Anglaterra, Irlanda del Nord, Països Baixos, Dinamarca i Portugal; compartint sobre aquesta tasca i maneres de difondre la informació i la pròpia incidència, les investigacions i els canvis que se n'han derivat. Les trobades han servit també per evolucionar en la pròpia tasca i augmentar la participació infantil i juvenil. I s'ha aportat al servei de protecció infantil suec per millorar la garantia del respecte als drets de la infància i els nous reptes que afronten ambdós països.

El 2022 *Forandringsfabrikken* s'ha fet membre del *Child Rights Connect*, una xarxa mundial independent de cent organitzacions nacionals, regionals i internacionals que té l'objectiu

l'avenç en el compliment dels drets de la infància en virtut de la *CDI*, orientant sobre les millors maneres de preparar informes útils.

Finalment, la iniciativa de la Fàbrica es va presentar a Barcelona el 2017 i a Rotterdam en el 2018 en el marc del projecte *ACSI* per estudiar-ne la implantació local. El 2018 el departament de Promoció de la Infància de l'Ajuntament de Barcelona va organitzar una formació dirigida a una trentena de professionals de l'administració local i entitats de la Xarxa dels drets dels infants, que ha tingut impacte en diversos àmbits d'acció de l'Institut Infància i Adolescència local. Des de llavors la Fàbrica del Canvi ha donat suport a equips per incorporar les claus del seu model a projectes nous o existents que es desenvolupin a la ciutat de Barcelona.

Resultats de les actuacions i d'impacte

La darrera junta d'avaluació duta a terme per la Direcció de *Forandringsfabrikken* (octubre del 2022) ha valorat que l'administració de l'organització és satisfactòria, que du a terme recerques amb resultats significatius en tant que dona seguiment a les implementacions resultants, i de manera innovadora. Considera també que hi ha una alta productivitat, responsabilitat amb l'acompliment dels objectius i satisfacció per part dels clients o destinataris i de les persones professionals que col·laboren fent assessoria i difusió. La junta directiva, recentment renovada, considera que l'experiència de l'organització és ampla i rellevant, que permet fer valoració de si mateixa; a més que la pròpia composició de la junta (diversa en orígens nacionals i camps professionals) i els socis internacionals mostren que diversos acadèmics, gerents d'altres organitzacions i professionals en el camp pràctic comparteixen el propòsit, els mètodes i creuen en les persones que treballen en la *Fàbrica del Canvi* (*Forandringsfabrikken*, 2021b).

Actualment, es fa una revisió, documentació i avaluació a fons del treball i rutines de les recerques i els seus mètodes, el seguiment de les persones professionals i el clima laboral dins l'organització, amb transparència i presència amb investigadors avaluadors externs que avaluïn alguns dels reports publicats recentment. Diversos estudis i testimonis recollits any rere any indiquen que la feina desenvolupada és de qualitat. Per exemple, en la darrera memòria del 2022 se cita l'informe de KPMG, xarxa de serveis d'auditoria professional, sobre la metodologia utilitzada per la Fàbrica; el qual conclou que és adequada pel fi buscat; la presentació de les conclusions de les investigacions és representativa del que el jovent ha respost; la forma d'abordar les enquestes sembla adequada en termes de seguretat; està ben expressada la diversitat d'opinions, i que s'ha treballat bé per recollir les experiències de molts nens i joves de diferents orígens i parts del país.

Això últim lliga amb una altra qüestió que resulta rellevant d'aquesta organització: la seva unicitat; en diversos sentits. Un dels principals és la promoció de la col·laboració de nenes, nens i joves d'una considerable diversitat de situacions de vida, incloent els qui creuen dificultats o pateixen; en definitiva, **posant-los al centre de manera real i notable** en considerar de manera directa, com s'ha anat explicant, el seu coneixement i opinions en la gestió dels sistemes i institucions en què es desenvolupen i passen els seus dies.

Pel que fa a les actuacions, destaca que sempre estan documentades i basades en les investigacions dutes a terme. L'organització té clar que aquestes no son recerca científica, però estan basades en els seus mètodes i es duen a terme per investigadores amb experiència i expertesa en el camp o en la creació d'entorns segurs per la infància. És clara la connexió entre els informacions obtingudes, les conclusions a què s'arriba i la seva interpretació; sense distorsions, invencions o manca de documentació.

Un altre aspecte d'impacte documentat és l'avaluació de l'organització feta per les persones treballadores dins la mateixa i les professionals de la xarxa de col·laboració a tot el país (al voltant de 200 en total). Consideren segura i important la feina feta, amb impacte significatiu en tant que fa aportacions als contextos de desenvolupament infantil. Les avaluacions del clima laboral mostren resultats positius, i se segueixen tots els protocols i lineaments preventius i d'actuacions per acomplir els objectius adequadament. Tot l'anterior mencionat està molt documentat i detallat; aquí considerem pertinent ressaltar les principals raons mencionades per les i els professionals per les quals els agrada treballar a *The Change Factory*: senten que participen fent quelcom important; s'impliquen i fan una diferència, i que fan ús del seu coneixement i experiència per millorar les coses per altres persones⁵.

En relació a indicadors quantitius, ja l'any 2014 **s'havien modificat dues lleis noruegues de protecció a la infància com a conseqüència de l'activitat de Forandringsfabrikken**. També cada determinat

⁵ Les qüestions analitzades es poden consultar de manera més detallada a: <https://forandringsfabrikken.no/ekstern-nasjonal-proffundersokelse-sept-2022/>

temps s'han anat preveient canvis a la Llei Noruega d'Atenció a la Infància, per donar cada cop més pes a la perspectiva i la participació dels infants i adolescents.

El 2017 es va inaugurar el Centre de Coneixement pel primer ministre del país; com s'ha dit, únic del seu tipus al continent europeu. Fins aquest any, l'organització havia dut a terme projectes amb més de 5.000 nens i nenes en escoles, 1.100 al sistema de tutela, 500 en

institucions d'atenció a la salut mental, 100 involucrats al sistema judicial i 100 en hospitals. Tot plegat, des del 2009 i fins 2022 **més de 12.000 nens, nenes i joves han participat en les investigacions i enquestes aplicades.**

Com a **dades d'impacte** significatives, *The Change Factory* ha contribuït a la modificació de 5 lleis de protecció a la infància i actualment, està participant en el procés de revisió de la Llei Noruega d'Atenció a la Infància, amb el propòsit de dotar-la amb una millor perspectiva i participació dels infants i adolescents. Aquests impactes són la culminació d'un camí d'assoliments que es cristal·litzen en accions sistematitzades pel benestar futur de la infància del país.

Com a model organitzatiu, *The Change Factory*, dur a terme practiques sistemàtiques que afavoreixen l'exercici d' autocrítica i revisió constant de la seva activitat, enfrontant-se als desafiaments que mantinguin i millorin la qualitat del seu treball; entre els quals:

- » Millorar les maneres d'explicar, documentar i comunicar les investigacions.
- » Platejar i discutir amb major claredat els dilemes relacionats amb la participació d'infants i joves en diverses situacions de la vida.
- » Expressar millor la importància de la cooperació amb les persones professionals en els serveis de suport.
- » Comunicar de forma més humil que el coneixement dels joves ha de complementar el coneixement sorgit de la recerca i de la pràctica.

- » Establir una col·laboració més estreta amb investigadors de les àrees sobre les quals la Fàbrica fa les investigacions, per millorar la manera de dur-les a terme.
- » Parlar més obertament sobre els desafiaments de l'estreta col·laboració que es dona entre el jovent i el personal de l'organització, i crear les condicions necessàries perquè es resolguin exitosament.
- » Finalment, seguir afrontant de forma reeixida les crítiques mediàtiques que en els darrers anys s'han anat multiplicant vers les maneres de treballar de *Forandringsfabrikken*⁶.

---

⁶Lloc web consultat: <https://forandringsfabrikken.no/en/en-kraftfull-og-modig-ide/>

A vertical list of 30 small black circles on the left side of the page, each followed by a horizontal dashed line extending across the width of the page. This layout is typical of a dot grid or a list of bullet points.

Tornem a la protopia de l'inici d'aquest capítol

Si repliquéssim l'actuació de *Forandrings Fabrikken* al territori de Catalunya durant els pròxims 10 anys:

- » Pujaríem l'índex de participació infantil del 0,001% que participa actualment a través dels Consells d'Infància (aproximadament 1.416 infants i adolescents menors de 18 anys) a l'1,46% de nivells de participació (aproximadament 22.802 infants i adolescents menors de 18 anys).
- » passariem de tenir 59 consells d'infància a tenir-ne 500,
- » augmentaríem la capacitat d'influència del col·lectiu infanto-juvenil a través de la seva participació directa, del 7% al 59,32%, fet que canviaria significativament la presa de decisions sobre les polítiques, els programes socials i les organitzacions que afecten directament a la vida de la infància i adolescència.

L'Ajuntament de Barcelona ja s'està deixant inspirar per aquesta iniciativa de *The Change Factory*, podeu seguir la seva evolució aquí i aquí.

Quins passos puc donar per començar a implementar algunes de les idees d'aquesta iniciativa o la seva totalitat?

- » Comparteix la iniciativa amb d'altres companyes i companys i explica'ls les teves idees inspiracions.
- » Organitza una reunió amb altres companyes i companys de les entitats del grup que treballen amb infància i feu una pluja d'idees al voltant dels aspectes de la iniciativa que més us engresquen i il·lusionen.
- » Reviseu si, entre les pràctiques que ja s'estan duent a terme es podria incorporar algun dels elements de la proposta de *The Change Factory*.
- » Avalueu les pràctiques de participació infanto-juvenil a la vostra entitat seguint la guia "Instrumento de evaluación de la participación de los niños".
- » Prova a preparar la teva propera reunió demanant parer i consell a algun dels infants i adolescents que tens a prop, ja sigui a casa teva o als projectes en els que esteu implicats.
- » Presenteu a l'equip d'IDI les vostres inquietuds i desitjos de posar en marxa alguna de les idees de la iniciativa *The Change Factory* (o la seva totalitat). Pots escriure directament a la Carme Castrejón, Directora d'Innovació, Aprenentatge i Impacte Social, del grup Plataforma Educativa, ccastrejon@pegrup.cat.
- » Formeu un grup de treball per dissenyar el pilot que voleu implementar.

Quins recursos et serveixen per aprofundir en aquesta protopia?

Forandringsfabrikken (2021a). *The idea*.
<https://forandringsfabrikken.no/om-ideen/>

Forandringsfabrikken (2021b). *Believes FF works in good and credible ways*.
<https://forandringsfabrikken.no/en/aktuelt-mener-ff-jobber-pa-gode-og-troverdige-mater/>

Ciutats amigues de la Infància,
<https://ciudadesamigas.org/>

UpSocial,
<https://www.upsocial.org/es>

Institut d'Infància i Adolescència de Catalunya,
<https://institutinfancia.cat/>

DeMause, Ll. (comp.) (1994). *Historia de la infancia*. Alianza Universidad.

Fierro, D. (2001). *Reflexiones en torno a la historia del maltrato infantil*. Universitat Nacional Autònoma de Mèxic; Facultat de Psicologia. Tesi de llicenciatura.
<http://132.248.9.195pd2001/292284/292284.pdf>

Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia (1991). *La Convenció sobre els Drets de l'Infant*. Adoptada per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 20 de novembre de 1989. Generalitat de Catalunya.
https://dretssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematicos/07infanciaiadolescencia/observatori_drets_infancia/destacats_columna_dreta/Convencio_drets_infancia.pdf

Protopia 2

Palla pupas

Una iniciativa que fa espai
pel riure i l'humor en el
procés de malaltia

“...Imagina un món on es pugui revertir directament el sofriment físic i psicològic derivats de la malaltia i el camí, sovint llarg i dificultós, que l'acompanya.

Imagina un món, en el que totes i cada una de les persones que han travessat processos de salut difícils, se'n surtin fortes per crear i crear-se una vida amb una perspectiva resilient.

Imagina un món en el que la salut, per fi, es tractada de manera integral en els centres sanitaris públics, i les persones som acompanyades com un tot integrat per cos, ment, emoció i ànima...”

*Aquesta és la visió que inspira i acompanya al projecte **Pallapupas** i el seu equip de nassos.*

*“He vingut amb dolors i ja no en tinc,
no cal posar paracetamol. Aquesta estona
no veus ni sents la diàlisi, avui no
he tingut ni alarmes a la màquina”.*
(Pacient d'hemodiàlisi).

*“Gracias Pallapupas, por ponerme una
tiritita en el corazón; por emocionarme
y, a la vez, hacerme sonreír en
un sitio donde todo es gris”.*
(Pacient Institut Català d'Oncologia).

*“Al meu pare amb 62 anys i un càncer
terminal el va fer riure (i molt) en els
últims dies. Gràcies per tot”.*
(Familiar pacient oncològic)¹

---

¹ Testimonis presos de la Memòria 2021 de l'organització Pallapupas.

Quin és el problema que vol resoldre la iniciativa Pallapupas?

Tal com comproven els estudis científics i comenta la iniciativa Pallapupas, un ingrés hospitalari resulta una experiència que genera por, estrès, malestar, ansietat, incertesa i altres alteracions emocionals i patiments, a major o menor grau, però significatives per qualsevol persona i de qualsevol edat que ho experimenti.

Imaginem iniciatives que puguin revertir directament el sofriment físic i psicològic que comporta la malaltia i el camí, sovint llarg i difícil, que l'acompanya. No només quan s'experimenta aquest sofriment, sinó contribuint a tenir forces per crear i crear-se un món amb una perspectiva resilient diferent. Pallapupas n'és una d'aquestes iniciatives que lluita per assolir-ho. La malaltia, el patiment, la mort i el dol són part consubstancial de la vida; però també ho és trobar i construir conscientment el poder per afrontar-los de la millor manera possible.

Cada any es registren més d'un milió d'ingressos hospitalaris a Catalunya. Per altra banda, d'acord amb fonts citades a l'avaluació d'impacte del programa Pallapupas, anomenat Estudis VIDA, s'ha constatat que sovint els nens i nenes pateixen ansietat abans de trobar-se amb els professionals mèdics, i que experiències que la provoquen, com les hospitalitzacions, poden afectar el seu creixement físic o el seu desenvolupament emocional o de la personalitat; reportant menor ansietat postoperatòria els que són capaços de contenir-la millor. També s'ha observat que les situacions d'angoixa extrema poden comprometre els tractaments mèdics a curt termini i/o provocar reticències a nous tractaments i les visites a llarg termini (Devecchio i cols., 2019; citats a Estudis VIDA²).

² Font consultada a: https://pallapupas.org/wp-content/uploads/2021/11/Pallapupas_Estudis-Vida.pdf

Quina és la solució que aporta la iniciativa Pallapupas?

Pallapupas és un servei que es defineix com a 'professionals de la cura emocional', amb més de vint anys d'experiència en la cura emocional a través de l'humor. Es constitueix d'actors i actrius professionals que compten amb formació en tècniques d'arts escèniques, de clown i sanitàries, i amb formacions mèdiques i psicològiques com l'escolta activa i el radar. Treballen amb una línia i un mètode artístic propis per millorar el procés de malaltia de pacients hospitalitzats de diferents edats i a quinze hospitals arreu de Catalunya, transformant-los en espais més vitals i amables. Treballen en estreta col·laboració amb les i els professionals sanitaris i impactant el benestar tant de pacients com de persones cuidadores; adaptant les intervencions a les necessitats de cada servei, i personalitzant les intervencions amb la informació proporcionada pel personal sanitari sobre l'estat físic i psíquic de cada pacient, la seva situació familiar i els tractaments que ha de superar. També fan la seva intervenció en total coordinació amb les tasques quotidianes de l'hospital, seguint tots els protocols necessaris per treballar als espais on calgui (sales de tractament, quiròfans, UCI's, plantes d'hospitalització o sales d'espera).

Pallapupas forma part de la Federació Espanyola de Pallassos d'Hospital (**FEPH**) i de la Federació Europea d'Organitzacions de Pallassos d'Hospital (**EFHCO**).

Metodologia i funcionament

La iniciativa es guia pels valors de compromís, valentia, passió, perseverança i humor. D'acord amb la citada *Estudis VIDA*, la feina desenvolupada té efectes que cristal·litzen dits valors, no només impactant l'estat de salut dels i les pacients, sinó tot l'entorn hospitalari (es profunditza més endavant a l'apartat corresponent).

A la *figura 1* es pot veure el cicle de beneficis que produeix la intervenció de Pallapupas; les parts del qual descrivim a continuació.

Fig. 1. Efectes de l'activitat d'intervenció de Pallapupas³.

1. *L'experiència del/a pacient*: Diversos estudis (que es refereixen a la pròpia web del programa, alguns dels quals s'han consultat directament per aquesta publicació) comproven que els aspectes emocionals i l'estat d'ànim són claus en l'afrontament de les malalties (Scheel i cols., 2017); de forma que la incorporació de l'acompanyament emocional i de l'humor com a eines per part

³ Presa de: <https://pallapupas.org/ca/el-poder-del-riure/>. Reproduïda amb permís de l'autor.

de Pallapupas produeix efectes clars en la cura, mitjançant **la reducció en la por, l'angoixa i la sensació dels temps d'espera durant els tractaments** específicament.

2. *Resultats clínics.* La intervenció feta pel programa constitueix un complement de força valor per les intervencions terapèutiques, tant pels i les pacients com pels familiars. Es nota en **la millora de l'esgotament, la son de les persones ingressades i la seva qualitat de vida**; per altra banda, **la sensació de dolor en procediments invasius baixa** per la disminució de l'estrès i la tensió.
3. *Reducció de costos.* Segons explica la iniciativa a la seva web, les intervencions fetes poden reduir el temps d'inducció en l'aplicació d'anestèsia, per exemple, i millores en altres procediments mèdics (per exemple, en la diàlisi amb la teràpia de riure i humor –Bennett i cols., 2014); fins i tot, **baixen el temps d'estada al centre i per tant els costos** en els diversos aspectes implicats de l'hospitalització (Gomberg i cols., 2020) i així el malbaratament de recursos.
4. *Benestar de l'equip sanitari.* El clima laboral es veu impactat de manera positiva per **la reducció de l'estrès en les persones treballadores, la presència d'emocions positives i la millora de la relació entre el personal i amb el o la pacient**, com plantegen diversos estudis (Blain i cols., 2021; Bruins i cols., 2018; Efrat-Triester i cols., 2021). També, i a conseqüència, el prestigi de l'hospital, segons es conclou en l'avaluació d'impacte.

Les referències científiques proporcionades sobre evidències dels beneficis dels pallassos d'hospital es poden consultar l'estudi esmentat i a: https://pallapupas.org/wp-content/uploads/2022/09/Beneficis_Pallassos_Hospital.pdf

Les i els pallassos utilitzen sempre un nas vermell de material sintètic i vestuaris d'acord amb les normatives de cada centre, seguint escrupolosament les mesures d'higiene, els protocols sanitaris de cada unitat, com s'ha dit, i la dinàmica de qualitat dels centres. La feina es pot desenvolupar en una o més de les anomenades 'zones Pa-

llapupas': plantes d'hospitalització; zones d'espera i consultes, de tractament i hospital de dia, de gimnàs i rehabilitació, i les àrees quirúrgica i de diagnòstic, de personal i transversals.

Pel que fa als col·lectius d'intervenció, treballen amb pacients pediàtrics a UCIs, hospitals de dia, quiròfans, plantes d'hospitalització, neonatologia i urgències. Amb pacients adults, ho fan a consultes externes d'oncologia i d'oncologia radioteràpica, hospitalització d'oncohematologia, quiròfans i hospitals de dia en nefrologia. I amb persones grans actuen a entorns socio-sanitaris i residències geriàtriques.

Com s'ha dit, abans de les intervencions hi ha un traspàs d'informació sobre la situació del o la pacient per part del personal d'atenció, a fi de personalitzar la feina. Al final de cada jornada es crea un espai per la retroalimentació i l'anàlisi de les intervencions, revisant la metodologia amb la creació de fitxes i informes.

En aquest vídeo pots veure la metodologia bàsica d'intervenció de Pallapupas: <https://www.youtube.com/watch?v=7jkS-NjEc000>

Participació en xarxa i associacionisme

A més d'haver-se integrat l'any 2021 en les federacions espanyola i europea, Pallapupas participa en el projecte innovador *Clownexus*, d'abast europeu i amb presència a vuit països, el qual desenvolupa una intervenció pensada i adaptada a infants amb trastorns de l'espectre autista (TEA) i persones grans amb demència per facilitar-los l'accés, participació i implicació a diferents disciplines artístiques i als beneficis de l'art en el benestar emocional.

Els pallassos i les pallasses desenvolupen nous enfocaments i formats artístics en els tallers i processos de creació pensant en les característiques de les persones destinatàries i els seus familiars i cuidadores. Segons s'explica a les xarxes de Pallapupas i de Clownexus, la majoria dels equips que conformen aquesta ja arriben a infants amb TEA als seus països, i s'estan creant nous enfocaments creatius i de sensibilització per treballar amb nenes i nens amb autisme i les persones del seu entorn, **integrant-los en el procés creatiu i generant processos de co-creació**. Els i les artistes interactuen amb les persones focus per conèixer millor els seus desitjos, gustos, capacitats i poders, incloent també altres artistes d'altres àmbits i experts de camps socials d'interès pels objectius.

Aquestes accions són **representatives d'innovacions, ja que creen nous models d'actuació** que es poden integrar al sistema sanitari i als col·lectius amb necessitats especials o en situació desavantajosa. Segons s'explica a la Memòria 2021 de Pallapupas, arran de la col·laboració amb altres entitats com The Care Lab (xarxa per la transformació de la cura), Red Noses International i l'Hospital Clínic de Barcelona, **s'ha desenvolupat un model integrat, transversal i estable de pallassos d'hospital** per la cura emocional de pacients, cuidadors/es i professionals. Això converteix els pallassos en **socis, activistes i un actiu més en la cura emocional a través de l'humor**, que ofereix una oferta de serveis adaptada a les necessitats i una

transformació del context de la cura, mesurable i comunicable.

L'altra actuació feta l'any 2021 va ser la posada en marxa d'una campanya ("Riure per curar") per donar a conèixer el poder transformador de l'humor dins dels hospitals i la importància del riure i l'humor com a eines de cura emocional.

Dades d'actuacions i impacte

D'acord amb la memòria de 2021, s'han dedicat 104 hores setmanals a la intervenció i se n'acumulen 3.817 anuals d'actuació; amb un acumulat de 1.353 dies de servei i 29.531 impactes directes mesurats i 59.755 d'indirectes (familiars i professionals). El servei compta amb 571 socis i sòcies i 961 voluntaris i voluntàries.

Estudis citats a l'*Estudis VIDA* (Uriz i cols., sense data) especifiquen l'eficàcia demostrada i significativa del treball fet per Pallapupas i les i els pallassos d'hospital. Pel que fa a pacients pediàtrics, fins a un 52% experimenten una reducció de la sensació de por, mentre que el 43% una millora de l'estat anímic i 79% un estat d'alegria arran de la seva intervenció. Pel que fa als familiars, el 19% experimenta una millora al afrontar el pas pel quiròfan, el 92% tenen una percepció de menor temps d'espera sempre o quasi sempre, i el 43% observen una millora en la sensació de felicitat. Pel que fa als professionals sanitaris, el 80% reporta que millora la relació amb el o la pacient sempre o quasi sempre.

En relació a pacients oncològics adults, 32% experimenten una reducció de la por; 39%, de l'ansietat; 40%, de la sensació d'enuig, i 43%, una millora de la sensació de felicitat. En els seus familiars, 40% observa una reducció de preocupacions; un 50%, de la tristesa, i fins al 87% un augment en les ganes de riure; mateixa proporció observada entre les professionals, mentre que un 70% d'aquestes, un increment en el seu benestar.

Pel que fa a l'impacte a mitjans de comunicació i xarxes socials, es reporten 197 aparicions en premsa, ràdio i televisió, 718 subscriptors i subscriptores a Youtube, amb 52.935 reproduccions de les seves produccions. A març de 2023, podem trobar més de 26,4 mil seguidors i seguidores a Instagram, 52.559 a Facebook, 8.694 a Twitter i 1.629 a LinkedIn.

Una altra qüestió que sembla adient destacar és la impartició de **classes a nivell superior que fa Pallapupas** a la Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona des del 2008; iniciativa pionera a nivell europeu. És una assignatura optativa, de tercer i quart curs, sobre les últimes eines d'intervenció en el món hospitalari, i amb l'objectiu de desenvolupar la competència de comunicació i relació dels futurs metges i metgesses amb les i els pacients, des del punt de vista de la positivitat i de l'humor, com a forma de vivència quotidiana davant la malaltia i les situacions adverses i no com a teràpia, sota la perspectiva de millorar la salut; entesa aquesta, d'acord amb la definició de l'Organització Mundial de la Salut (OMS), com un estat de benestar físic, mental i social.

La directora i fundadora de Pallapupas ha explicat que **el valor de l'assignatura és haver-la iniciat des de la carència que sent el propi col·lectiu sanitari**. Per la seva part, la Facultat ha apostat per aquesta formació fonamentant-se en el convenciment que la comunicació empàtica amb el o la pacient, el treball en equips interdisciplinaris o l'escolta activa en el seu lloc de treball són competències que els i les professionals de la salut hauran d'haver adquirit en acabar la seva formació universitària (Pallapupas, febrer 2023). Així mateix, des del curs 2017-18 Pallapupas participa com a formadora del *Màster d'Atenció Emocional a l'infant hospitalitzat*, titulació de la mateixa Universitat, organitzada conjuntament amb l'Hospital Sant Joan de Déu al seu campus.

Una darrera qüestió a destacar de l'activitat de Pallapupas és la seva participació en el 44t Congrés Mundial d'Hospitals, on es van poder presentar els resultats de *l'Estudi VIDA* sobre l'avaluació de l'impacte físic i emocional de les intervencions dels pallassos d'hospital. Aquest fet suposa **un reconeixement important de la tasca desenvolupada per Pallapupas per part del sector hospitalari i científic**, ja que els resultats presentats, com s'ha dit anteriorment, han avaluat per procediments estandarditzats i científics l'eficàcia de la seva activitat en pacients pediàtrics, els seu familiars i el personal sanitari. Això destaca l'activitat del clown i l'entitat, convertint-la en un referent de l'àrea, ja que va ser la primera vegada que una orga-

nització de pallassos d'hospital participa en un congrés d'aquestes característiques.

En aquest vídeo es poden veure diverses evidències i dades relacionades amb l'efectivitat del mètode Pallapupas:

https://youtu.be/Z_z4eQVaxaw

Tornem a la protopia de l'inici d'aquest capítol

Si repliquéssim la iniciativa de Pallapupas al conjunt del territori català, durant els pròxims 10 anys:

- » Passarem del 5,9% de presència al 100% de presència al conjunt de centres sanitaris de tota Catalunya.
- » El nombre de persones acompanyades pels "payasos de hospital" passaran del 0.74% actual, al 100%, el que significa que al voltant de 3,000.000 persones reduiran la por, l'ansietat i la sensació d'enuig davant l'experiència hospitalària, experimentant una millora en el seu procés de recuperació. També gairebé 4,000.000 de familiars experimentaran la reducció de la preocupació i la tristesa i augmentaran les seves ganes de riure.
- » Haurem aconseguit que el 100% dels centres sanitaris a Catalunya incorpori el benestar emocional i la salut mental com a element indispensable en els processos de recuperació de la salut física.

Quins passos puc donar per començar a implementar algunes de les idees d'aquesta iniciativa o la seva totalitat?

- » Comparteix la iniciativa amb d'altres companyes i companys explica'ls les teves idees inspiracions, tot i que no siguis un centre sanitari.
- » Visita el web del programa [Domus Ludens](#), et sorprendrà el que ja estem fent a casa nostra.
- » Demaneu una reunió a la Coral Gallardo perquè us expliqui com podeu dur a terme la implementació del programa al vostre servei, projecte i/o entitat.
- » Presenteu a l'equip d'IDI les vostres inquietuds i desitjos de posar en marxa alguna de les idees de la iniciativa Pallapupas. Pots escriure directament a la Carme Castrejón, Directora d'Innovació, Aprenentatge i Impacte Social, del grup Plataforma Educativa, ccastrejon@pegrup.cat.
- » Formeu un grup de treball per dissenyar el pilot que voleu implementar.

Quins recursos et serveixen per aprofundir en aquesta protopia?

Pallapupas,
<https://pallapupas.org/es/el-poder-de-la-risa/>

Pallapupas (1 d'abril de 2022). "Clownexus" y su trabajo con niños y niñas con trastorno autista. Pallapupas. Notícies.
<https://pallapupas.org/es/clownexus-y-su-trabajo-con-ninos-y-ninas-con-trastorno-autista/>

Pallapupas (10 de febrer de 2023). Pallapupas torna a impartir classes a la Facultat de Medicina de la UB. Pallapupas. Notícies. <https://pallapupas.org/ca/pallapupas-torna-a-la-ub/>

Pallapupas, estudi d'impacte,
https://youtu.be/Z_z4eQVaxaw

Bennett, P.N., Parsons, T., Ben-Moshe, R., Weinberg, M., Neal, M., Gilbert, K., Rawson, H., Ockerby, C., Finlay, P. i Hutchinson, A. (2014). Laughter and humor therapy in dialysis. *Seminars in Dialysis*, 27(5), 488–93. <https://doi.org/10.1111/sdi.12194>.

Blain, S., Kingsnorth, S., Stephens, L. i McKeever, P. (2012). Determining the effects of therapeutic clowning on nurses in a children's rehabilitation hospital. *Arts Health*, 4(1), 26–38. <https://doi.org/10.1080/17533015.2011.561359>

Bruins Slot, J.; Hendriks, M. i Batenburg, R. (2018). Feeling happy and carefree: a qualitative study on the experiences of parents, medical clowns and healthcare professionals with medical clowns. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being*, 13(1). <https://doi.org/10.1080/1748231.2018.1503909>

De Mula-Fuentes, B., Quintana, M., Rimbau, J., Martínez-Mejías, A., Uriz, M. S., Rivera-Pérez, C., y Garolera, M. (2018). Ansiedad, miedos hospitalarios y alteraciones conductuales en la hospitalización infantil. *Actas Españolas de Psiquiatría*, 46(2), 42-50.

Efrat-Triester, D., Altman, D., Friedmann, E., Margalit, D.L.A. i Teodorescu, K. (2021). Exploring the usefulness of medical clowns in elevating satisfaction and reducing aggressive tendencies in pediatric and adult hospital wards. *BMC Health Services Research*, 21(1):1–14.

<https://doi.org/10.1186/s12913-020-05987-9>

Gomberg, J., Raviv, A., Fenig, E., Meiri, N. (2020). Saving Costs for Hospitals Through Medical Clowning: A Study of Hospital Staff Perspectives on the Impact of the Medical Clown. *Clinical Medicine Insights: Pediatrics*, 14, 1-7. DOI: 10.1177/1179556520909376.

Pallapupas (1 d'abril de 2022). "Clownexus" y su trabajo con niños y niñas con trastorno autista. Pallapupas. Notícies.

<https://pallapupas.org/es/clownexus-y-su-trabajo-con-ninos-y-ninas-con-trastorno-autista/>

Pallapupas (10 de febrer de 2023). Pallapupas torna a impartir classes a la Facultat de Medicina de la UB. Pallapupas. Notícies.

<https://pallapupas.org/ca/pallapupas-torna-a-la-ub/>

Scheel, T., Hoepfner, D., Grotevendt, A., Barthlen, W. (2017). Clowns in Paediatric Surgery: Less Anxiety and More Oxytocin? A Pilot Study. *Klinische Padiatrie*, 229(5), 274–80.

<https://doi.org/10.1055/s-0043-106854>

A series of 25 horizontal dashed lines, each pair of lines corresponding to one of the dots on the left. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page, providing a template for writing.

Protopia 3

Habitat3

Gestió de lloguer social del tercer
sector social a Catalunya

... Imagina un món on l'habitatge és un dret universal garantit per tothom en qualsevol circumstància...

... Imagina un món hagi desaparegut l'amenaça de quedar-se sense llar o de no poder accedir-hi...

... Imagina un món on la ciutadania, les organitzacions socials, les empreses i les administracions públiques s'han aliat garantir que totes les persones en situacions de vulnerabilitat de cada barri, municipi, regió o estat, tinguin garantida una llar...

*Aquesta és la visió que inspira i acompanya al projecte de la **Fundació Habitat3**, un projecte reconegut al 2019 com la millor iniciativa innovadora d'habitatge del món.*

Quin és el problema que vol resoldre la iniciativa Habitat3?

El dret a l'habitatge és un dret fonamental, i garantir-ho de manera integral i autèntica comporta una considerable quantitat de processos complexos, ja que implica no només tenir un lloc físic on passar les nits o poder fer les activitats de la vida quotidiana, sinó fer-ho en condicions i de manera digna, és a dir que reflecteixin que les persones que exerceixen dit dret tenen una situació el més normalitzada possible (Riba, 2010)¹.

La Fundació Hàbitat3 té aquesta consideració, i treballant conjuntament amb les Entitats Socials i les Administracions públiques, es constitueix com a gestora d'habitatge social per garantir el dret a un habitatge digne a les persones en situació de vulnerabilitat, amb preus assequibles i en bon estat. Així mateix, té com altres objectius augmentar el parc d'habitatge de lloguer social a Catalunya, captant i rehabilitat pisos; gestionar-los amb solvència, rigor i amb totes les garanties pels propietaris, i acompanyar a les persones en el seu procés d'inclusió social, amb professionalitat i empatia.

Però totes les accions que implica garantir integralment dit dret a l'habitatge representa també una oportunitat de **fer consciència sobre la importància del mateix**; una de les moltes accions que du a terme Hàbitat3. Per exemple, al moment de treballar amb tots els diversos agents que han d'intervenir per la consecució de les fites, com ara en assessorar jurídicament als equips municipals i que puguin dur a terme la seva feina.

Com se cita a la introducció de la *Memòria 2021* d'Hàbitat3, segons Càritas Barcelona un 32% de la diòcesi de Barcelona es troba en situació d'exclusió social (per sobre de la mitjana catalana, de 29% i espanyola, de 23%), un percentatge que haanat en aug-

¹ Consultat a: http://www.gencat.cat/governacio/pub/sum/dgrip/MPDH_15_cat.pdf

ment en els darrers anys². També ha crescut la disparitat entre els preus dels habitatges i els ingressos de les llars, i s'ha assistit a 8.500 llançaments de famílies dels seus habitatges (80% de lloguer), amb un fort rebrot després de les mesures de contenció adoptades durant la pandèmia.

Als habitatges proporcionats hi viuen persones en alguna de les següents situacions:

- » Individus o famílies que els han perdut en processos de desnonament per execució hipotecària o impagament del lloguer i derivades des de les Meses d'Emergència o Serveis Socials municipals de municipis amb què Habitat3 té conveni de col·laboració.
- » Persones ateses per entitats socials amb les quals la fundació col·labora i que per la seva especial situació de fragilitat requereixen d'un habitatge per assegurar la seva autonomia.
- » Per assolir els objectius d'Habitat3 hi treballen 50 professionals, dotze membres del patronat, 25 empreses col·laboradores i sis voluntaris.

²<https://uploads.strikinglycdn.com/files/657d3dba-cf5a-47a1-903a-5a20d04982f0/Memòria%20anual%202021.pdf?id=3945914>

Quina és la solució que aporta la iniciativa Habitat3?

Les accions principals d'Habitat3 són:

- » *Captació d'habitatges.* Es dona a través de la cessió per part de persones propietàries particulars, societats o administracions públiques, a la zona de Barcelona ciutat i rodalies, territoris on es concentra el major nombre de persones en situació d'exclusió residencial.
- » *Compra d'habitatges.* Des del 2016 al 2021 la fundació n'ha comprat 150, de forma directa o exercint els drets de tanteig i retracte, concedits per la Generalitat catalana. S'han pogut adquirir primerament gràcies al finançament de La Caixa i, posteriorment, a una línia de crèdit específica de l'Institut Català de Finances, garantida per l'Agència de l'habitatge de Catalunya, i també gràcies a la participació de Fiare, Banca Ètica. Destaca que el creixement en aquesta acció ha sigut exponencial, amb un increment del 172% entre els anys 2019 a 2021.
- » *Rehabilitació, adequació i/o manteniment dels habitatges.* En xarxa amb empreses d'inserció laboral, promovent la contractació de persones en situació o risc d'exclusió social perquè tornin al mercat laboral ordinari.
- » *Gestió immobiliària.* Com es detalla més endavant, es fa una gestió directa, efectiva i professional dels habitatges amb garanties pel propietari.
- » *Suport i acompanyament socioeducatiu amb les persones llogateres.* Posant la persona al centre de l'acció, es du a terme per part d'un equip d'educadors/es socials per oferir acompanyament emocional, un seguiment acurat de l'ús dels habitatges, l'acompliment dels pactes contractuals i les relacions de convivència; incloent els processos de mediació de conflictes veïnals i assessorant en el procés d'inserció laboral de les persones ateses.

Diversificació d'actuacions i beneficis

Un dels valors destacats d'Hàbitat3 és la multiplicitat de beneficis que s'esdevenen de la seva tasca principal, com s'ha pogut llegir, i el treball en xarxa implicat per poder dur a terme els seus projectes. Per exemple, les **aliances** fetes amb empreses d'inserció per a les obres de rehabilitació, manteniment i reparació dels habitatges on treballen persones en risc d'exclusió social, les quals, constitueixen un mitjà més de lluita contra l'exclusió social, en facilitar que les persones amb moltes dificultats per accedir al mercat laboral tinguin una manera més fàcil de fer-ho, contribuint a la seva inclusió.

Així mateix, les actuacions de rehabilitacions realitzades als habitatges **contribueixen a la sostenibilitat i a la reducció de la pobresa energètica de les persones** que hi viuen. Per això, el projecte ha establert aliances amb altres iniciatives com la Fundació Naturgy (que ha contribuït a minimitzar costos econòmics i mediambientals amb la millora energètica de 50 habitatges durant el 2021) i Casa Jove (que ha col·laborat amb la revisió anual de tots els aparells de gas que proporcionen aigua calenta o calefacció). A 32 habitatges s'han instal·lat sensors per conèixer les dades de consum de subministrament i confort energètic, però són també d'ajuda en l'acompanyament educatiu per treballar hàbits d'ús responsable. A més, en 17 d'aquests habitatges (vinculats al projecte Llar Casa Bloc) s'han instal·lat unes tauletes connectades als sensors perquè les persones llogateres, **que han rebut diverses formacions**, puguin consultar l'històric de consum en temps real i puguin així dur un control responsable del seu consum

Més projectes d'Habitat3

1. *Projecte 'Pisos buits'*; per a la mobilització d'aquest tipus d'habitatges de particulars a la ciutat de Barcelona³. Amb un acord signat amb l'Ajuntament i comptant amb el suport del Consorci d'Habitatge, s'han captat 250 habitatges per a destinar-los a persones o famílies en situació d'exclusió social que estiguin empadronades a la ciutat, inscrites en el Registre de Sol·licitants d'Habitatges de Protecció Oficial i amb valoració favorable de la mesa d'emergències de Barcelona.

Es donen garanties de pagament de la renda pactada en temps als propietaris (contractes per tres anys) i es financen obres de rehabilitació i adequació quan cal, descomptant els costos de l'import del lloguer. Hàbitat3 se n'ocupa també de la relació amb els llogaters, els veïns i la comunitat, contractació d'assegurança de la llar i gestió de la rehabilitació quan cap.

Pots veure el vídeo dels lloguers socials amb garanties pels propietaris aquí: <https://youtu.be/smdogh2wVS8>

2. *Projecte Llar Casa Bloc*⁴. Rehabilitació d'una antiga residència (disset habitatges), del mateix nom, durant l'any 2020 per adaptar-la a les necessitats d'allotjament de persones en situació d'emergència social ateses per entitats de la Taula del Tercer Sector, entre elles la **Fundació ASTRES**, o pels serveis socials de l'Ajuntament de Barcelona. Destaca que els tipus d'edificis **trenquen amb el concepte d' 'habitatge social' habitual**.

A tots els habitatges s'han aplicat mesures per combatre la bretxa digital i situacions de pobresa energètica (a través de la millora de l'eficiència), sistemes de monitoratge del consum i productes d'escalfament de l'aigua classe A; sempre amb la col·laboració d'agents en cada aspecte (Cellnex, Fundació Naturgy, Artistom). S'ha rebut el suport econòmic i de materials i/o serveis d'altres empreses a part d'aquestes, i d'administracions

³ <https://www.habitat3.cat/projecte-pisos-buits-bcn>

⁴ <https://www.llarcasabloc.org/>

com l'Agència de l'Habitatge de Catalunya, el Departament d'Afers Socials i Famílies i l'Ajuntament de Barcelona.

Pots veure el vídeo del projecte aquí: https://www.youtube.com/watch?v=87_sW6l9kDQ

3. *Projecte Edifici Sant Eloi*⁵. Al barri de La Marina del Port (Sants-Montjuïc, Barcelona) es gestiona un edifici de 32 habitatges en xarxa amb vuit entitats socials, i on viuen 68 persones en situació vulnerable (any 2021), ateses per una diversitat d'entitats. Es tracta d'un projecte pioner de gestió d'habitatge social a nivell estatal, per **la conjunció de persones amb diverses situacions de problemàtica social** (sense llar, amb drogodependències, víctimes de violència de gènere, problemes de salut mental, etc.) i el treball conjunt i coordinat de les entitats, regits tots per un Consell de Governança. S'aporta acompanyament socioemocional per facilitar que les persones recuperin la seva dignitat i autonomia personal en la gestió de la seva vida quotidiana; treballant també per l'assumpció de responsabilitats pel manteniment dels habitatges i per la bona convivència veïnal mitjançant **la figura del bidell**, qui afavoreix el manteniment dels espais comuns i agilitza la gestió dels possibles conflictes o incidències (en paral·lel al treball dut a terme de manera genèrica en aquests àmbits, abans explicat). La seva contractació es garanteix gràcies a un conveni de col·laboració signat amb *Aigües de Barcelona*.

També amb el suport de la *Fundació Naturgy* s'han instal·lat plaques fotovoltaïques i filtres tèrmics a les finestres, que milloren l'aïllament de l'edifici i suposa una significativa reducció de les despeses de les famílies beneficiàries del programa, a més d'una **sensibilització en els hàbits de consum responsable**.

La Universitat de Barcelona ha valorat molt positivament el projecte com una eina d'inclusió social en un article científic de la publicació *Ciudad y Territorio. Estudios Territoriales*⁶.

⁵ <https://www.habitat3.cat/sant-eloi>

⁶ <https://recyt.fecyt.es/index.php/CyTET/article/view/82393/66637>

Pots veure el vídeo del projecte aquí: <https://www.youtube.com/watch?v=vx8qyVeEmtQ>

4. *Baix Llobregat Salut Mental*. S'origina a partir de la detecció, per part de les entitats que treballen en salut mental al Baix Llobregat, que persones amb problemes d'aquest tipus podrien viure de manera autònoma, si tinguessin la possibilitat d'accedir a l'habitatge. Associat amb la Fundació Marianao i l Fundació Cassià Just, i a partir de la proposta llençada pel Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat, Hàbitat3 tira endavant el projecte amb l'objectiu d'aportar una eina d'apoderament i autonomia a dit col·lectiu des de l'habitatge amb suport. Es va fer cercant la coordinació d'esforços d'entitats socials i administracions mitjançant el treball en xarxa i amb una perspectiva comunitària.

A través de la figura del referent el model d'intervenció vetlla per la connexió del programa amb la resta de serveis en torn a la persona, posant-la sempre al centre i fent seguiment amb ella per assegurar l'entramat de serveis d'atenció per tal de mantenir-la en la comunitat amb la màxima qualitat de vida; és a dir, que el o la referent funciona com a agent de serveis de la comunitat, obrint-li l'accés als diferents disponibles. Però també es constitueix com un **element terapèutic de tot el procés de rehabilitació**, a través de l'atenció domiciliària o la influència directa en el mitjà sociofamiliar, per exemple. De la mateixa manera que amb la resta de persones ateses, es busca fer l'acompanyament social donant suport en els processos d'inserció laboral i comunitària, sempre que sigui possible. Així doncs, per garantir l'èxit del programa resulta clau el suport i seguiment acurat per part del/a referent i també de totes les entitats amb què interactuen les persones usuàries.

Durant el primer any de funcionament, amb el suport econòmic de l'Obra social de La Caixa, es van aconseguir quatre contractes de lloguer, i les persones llogateres han fet una valoració positiva, i en qui s'ha observat una bona actitud com a tals, compromís amb les responsabilitats adquirides i una millora de

la seva autoestima.

5. Accessibilitat tecnològica per famílies monoparentals vulnerables, un estudi de barreres i possibles solucions, amb el suport de diverses entitats (Centre de Cooperació al Desenvolupament de la Universitat Politècnica de Catalunya, la xarxa de telecomunicacions Guifi.net, i l'associació cultural La Kalle-Reutilitza.K) per la reducció de la bretxa digital. A deu famílies se'ls van proporcionar aparells per garantir la connectivitat, amb la corresponent **formació en competències tecnològiques**.

Dades de resultats de les actuacions i d'impacte.

La realitat viscuda per moltes persones i famílies en situació de vulnerabilitat i exclusió residencial, (ja sigui per vulnerabilitat precarietat i/o per desnonaments) explica la forta demanda que rep la Fundació Habitat3, tant de les administracions públiques com de diverses entitats socials, per tal de seguir oferint suport a aquestes persones.

Segons la [Memòria 2021](#), hi ha hagut un significatiu augment d'habitatges disponibles especialment en el darrer any: de 658 l'any 2020 s'ha passat a disposar-ne de 845 (28% d'augment). Es dona allotjament a 2.412 persones (33% més que el 2020). Un important percentatge d'aquests habitatges gestionats són cedits per particulars (55,7%), mentre que el 17,7% són de propietat pública, el 13,4% llogats, amb encàrrec d'acompanyament social, el 12,1% cedits a llarg termini per administracions, i el 1,1% d'administrats. Altra dada d'interès és que durant el 2021 s'han rehabilitat 104 habitatges.

Quant al suport donat a les persones llogateres, es va donar acompanyament emocional (pel benestar personal, la comunicació intrafamiliar, gestió d'emocions, la salut mental) al 87% de les famílies; en un 25% d'elles es van treballar aspectes relacionats amb la cura, el manteniment i la higiene de la llar; mentre que amb el 92% la gestió de l'economia domèstica (la seva organització, pagament dels lloguers, subministraments i deutes, etc.). Pel que fa a la convivència i mediació veïnal, es va actuar fent aquesta tasca en un 20% de les famílies, i finalment en relació a la inserció laboral un 39% de les persones ateses s'han beneficiat de suport en el seu procés.

S'ha col·laborat amb 15 ajuntaments per aconseguir complementar l'oferta de lloguer social al municipi o donar suport a les persones per prevenir la pèrdua d'habitatge.

Pel que fa a la col·laboració amb entitats socials, és un mandat constitutiu d'Hàbitat3 ser una eina al seu servei, en les seves necessitats i que puguin dur a terme les seves tasques. D'aquesta manera, des del 2015 i fins al 2021 es gestionen 138 habitatges en col·laboració, 199 adjudicacions, 901 visites als habitatges i fins a 3.888 gestions. Les entitats a les quals s'han cedit els habitatges pertanyen a nombroses federacions de la Taula del Tercer Sector com ara Fedaida, Càritas, Dincat, Fepa o ECAS, per destacar-ne algunes, i com us hem dit, també hi ha representació directa del grup Plataforma Educativa, perquè Hàbitat3 col·labora amb la Fundació Astres i afavoreix l'accés a l'habitatge a persones que, d'una altra manera, no tindriem possibilitat d'una vida autònoma.

A més de seguir potenciant la innovació i millorar el model d'intervenció centrat en la persona aplicat, desenvolupant un sistema d'avaluació de l'impacte social, les seves línies estratègiques 2022-2024 inclouen explorar noves tipologies d'habitatges, intensificar la incidència pública des del coneixement i la rigorositat, i garantir l'equilibri econòmic i financer, assegurant la seva fortalesa i augmentant els recursos propis.

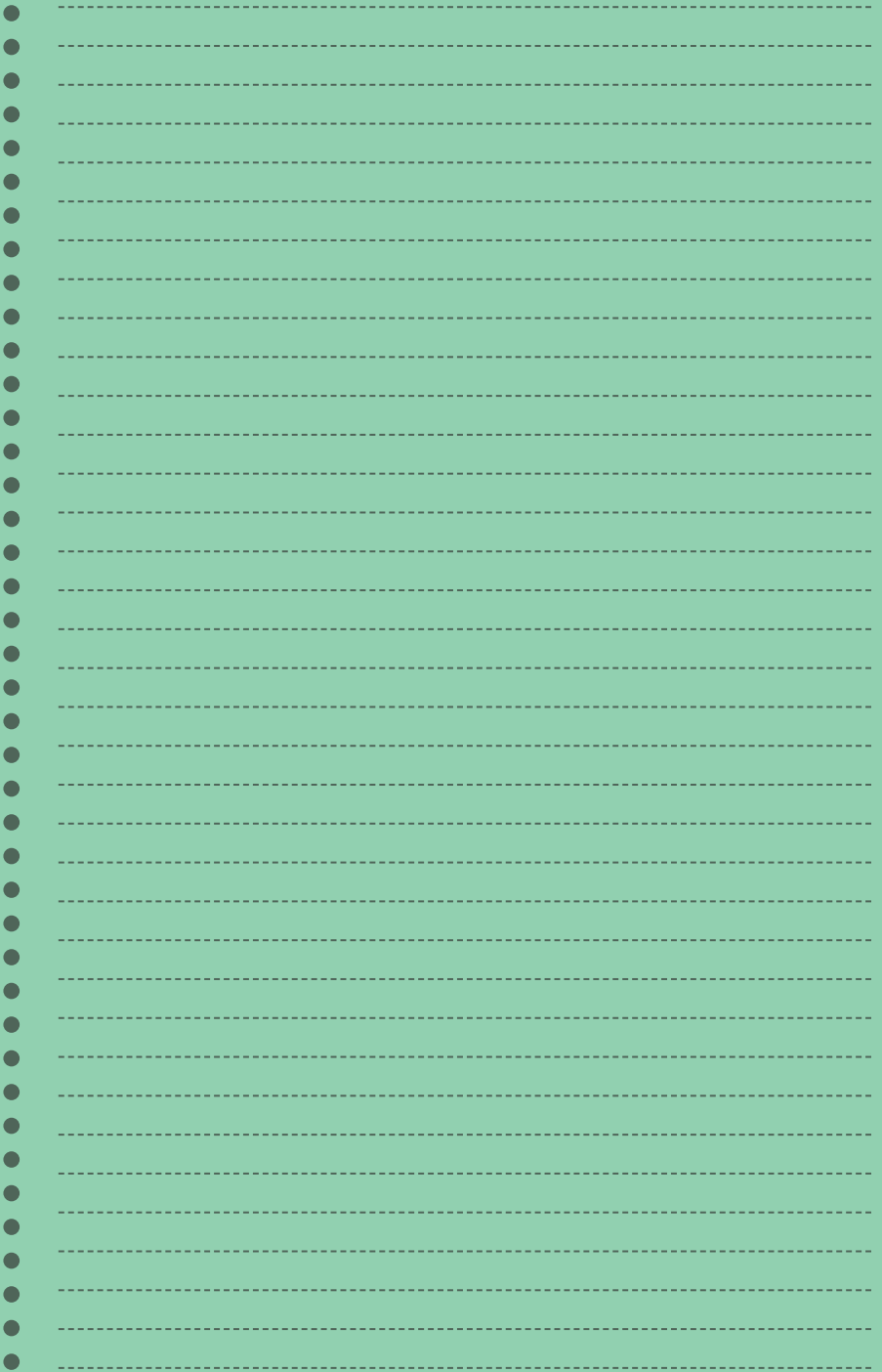
Premis i reconeixements

Al llarg de la seva trajectòria, la Fundació Hàbitat3 n'ha estat guardonada amb els següents reconeixements:

- » *Premis AVS, d'Administració i gestió parc social d'habitatges (2022)*. Accèsit millor rehabilitació, per Llar Casa Bloc.
- » Finalista per Llar Casa Bloc dels *European Responsible Housing Awards (2022)*.
- » El 2020 JCDecaux li va atorgar el premi *City Shakers*.
- » El 2019 va ser *Premi d'Or dels World Habitat Awards*, a la millor iniciativa innovadora d'habitatge del món a l'hemisferi nord.
- » *Premi CASA JOVÉ 2018*; en la categoria social per la labor d'ajuda en habitatges. Com s'ha dit, CASA JOVÉ col·labora de manera altruista en les revisions de les instal·lacions d'escalfament i aigua calent dels mateixos.
- » *Premi del Col·legi d'Administradors de Finques de Barcelona (2018)*.
- » Accèsit dels *Premis 'la Caixa' a la Innovació Social (2017)*, pel projecte Baix Llobregat Salut Mental.
- » *Premi V Fòrum Immoscòpia, Espacio Inmobiliario del Mediterraneo (2016)*.

A series of 25 horizontal dashed lines, each pair of lines corresponding to one of the dots on the left. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page, providing a guide for writing.

Tornem a la protopia de l'inici d'aquest capítol

Si repliquéssim l'actuació de la Fundació Habitat3 a tota Catalunya durant els pròxims 10 anys, tot aconseguint el volum d'habitatge social dels països europeus més avançats en aquesta matèria:

- » Passarem d'atendre 41 municipis a atendre 947 municipis de les quatre províncies del territori català, es a dir, passarem del 4,5% actual al 100% dels territoris amb parc d'habitatge social.
- » Si s'igualés la inversió pública en polítiques d'habitatge, segons els càlculs de Habitat 3, i passéssim del 2% d'habitatge de lloguer social als 15% de mitjana europea, es podria atendre la necessitat d'unes 16.000 persones, el que equival a atendre al 88,88% de la població catalana que es troba en situació de sense llar (segons dades publicades per Arrels Fundació).
- » Arribarem a tenir els 230.000 habitatges de lloguer social que es necessiten, segons els càlculs d'Habitat 3, per arribar als estàndards europeus, aprofitant que, actualment hi ha uns 450.000 habitatges buits (entre els quals, 100.000 en mans d'entitats financeres i 80.000 de nova construcció).
- » Si totes aquestes accions es duguessin a terme estariem evitant que en els propers quinze anys fins a 315.000 persones estiguessin en una situació d'exclusió residencial i/o sensallarisme, que minvés la situació de les 598.900 persones que viuen en habitatge insegur i les més del milió de persones que viuen en habitatge inadequat a Catalunya (segons les dades de l'informe FOESSA 2022).

Quins passos puc donar per començar a implementar algunes de les idees d'aquesta iniciativa o la seva totalitat?

- » Si disposes d'un habitatge buit, posa't en contacte amb Habitat 3 per valorar amb ells una possible col·laboració, a través d'aquest [enllaç](#).
- » Si és un tema que t'interessa i vols formar part dels projectes que estem duent a terme des del Grup Plataforma Educativa, posa't en contacte amb en Jordi Rieradevall, a través d'aquest correu, [**jrieradevall@pegrup.cat**](mailto:jrieradevall@pegrup.cat).
- » Si vius en un municipi de més de 20.000 habitants, pots organitzar un recompte en col·laboració amb la Fundació Arrels. En aquest [enllaç](#) trobaràs tota la informació i una guia de com fer-ho.
- » Presenteu a l'equip d'IDI les vostres inquietuds i desitjos de posar en marxa alguna de les idees de la iniciativa Habitat3. Pots escriure directament a la Carme Castrejón, Directora d'Innovació, Aprenentatge i Impacte Social, del grup Plataforma Educativa, [**ccastrejon@pegrup.cat**](mailto:ccastrejon@pegrup.cat).

Quins recursos et serveixen per aprofundir en aquesta protopia?

Informes elaborats per la pròpia Fundació Habitat3:

- » 2014: *Un parc d'habitatges de lloguer social. Una assignatura pendent a Catalunya.*
- » 2016: *La contribució del Tercer Sector al lloguer social.*
- » 2017: *Els habitatges buits dels bancs. Una oportunitat perduda per ampliar el parc d'habitatge social?* 2020: *Informe, Bretxa Digital de les famílies i persones ateses per Hàbitat3, i Reptes i limitacions de la promoció d'habitatges de lloguer social a Catalunya*

Referències de l'Ajuntament de Barcelona:

- » Habitatge Barcelona (2023), https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/bitstream/11703/129160/1/br_habitatge.pdf

Referències acadèmiques:

- » Guida-Piqueras, G. P. [Giovanni Patrocínio]; Pareja Eastaway, M. [Montserrat], i Simó-Solsona, M. [Montserrat]. *Diseñando una herramienta integral para mejorar la eficiencia de las Políticas de Vivienda Social: el caso de Sant Eloi en Barcelona. Ciudad y Territorio. Estudios Territoriales*, LIII, 209, 741-58. <https://doi.org/10.37230/CyTET.2021.209.08>
- » Riba Renom, N. [Nolasc] (2010). *El dret a l'habitatge*. Materials de Pau i Drets Humans, 15. Generalitat de Catalunya, Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació.
- » Fundació Arrels: <https://www.arrelsfundacio.org/es/perso-nas-sin-hogar/te-quedas-en-la-calle/>

Protopia 4

Alella poble cuidador

... Imagina un món on la gent no es desentén de la gent... on es construeixen comunitats i societats més sanes, més felices, més resilients...

... Imagina un món on sempre que ens cal la calidesa afectiva, el suport emocional i social, el consell d'algú per la nostra presa de decisions important, la tinguéssim...

... Imagina un món on la ciutadania, les organitzacions socials, les empreses i les administracions públiques s'han aliat per posar les cures al centre, de debò perquè TOTHOM tingui garantit el suport d'una xarxa afectiva on sostenir i ser sostingut...

Aquesta és la visió que inspira i acompanya al projecte **d'Alella, poble cuidador**, un projecte que va rebre el Premi a la Innovació Social 2022 de la Fundació Bancaria "La Caixa", sent l'únic Ajuntament guardonat en aquesta edició.

Quin és el problema que vol resoldre la iniciativa Alella, poble cuidador?

Alella vol actuar per respondre a la necessitat creixent de les persones de ser cuidades i acompanyades; contribuir al reforç dels vincles entre les persones i famílies de la comunitat, i impulsar la coresponsabilitat en el benestar la cura de les persones per part d'institucions públiques, empreses i entitats i veïns i veïnes; contribuint també a la promoció de l'equitat de gènere.

*Adoptant d'aquesta manera els Principis del Pobles que cuiden. La iniciativa va ser formulada amb l'objectiu de **produir impacte a escala i constituir xarxa no només a dins, sinó entre pobles**.*

Quina és la solució que aporta la iniciativa Alella, poble cuidador?

Alella, municipi a la comarca del Maresme, província de Barcelona, és un poble que s'ha declarat com a 'Poble Cuidador' en el marc de la iniciativa *Pobles que cuiden*. Aquesta es proposa impulsar **un moviment comunitari que promou i facilita la cura i l'acompanyament com una pràctica essencial per la convivència**, tant als pobles com a les ciutats i les organitzacions. Té la visió d'una societat formada per comunitats on totes les persones podem cuidar i ens sentim cuidades i acompanyades al llarg de tot el cicle vital.

La iniciativa entén una 'comunitat cuidadora' com aquella on les institucions públiques, les entitats i les veïnes i veïns actuen de manera coordinada i integrada per contribuir a dita fita, reconeixent la vulnerabilitat, la interdependència, la finitud i el cicle natural de la vida personal. Una comunitat cuidadora **permet contribuir a generar les condicions per a què totes les persones puguem cuidar i sentir-nos cuidades i acompanyades**. Per arribar a aconseguir això, les comunitats cuidadores (Prats, febrer 2023):

- » Tornen a connectar amb l'essència humana de cadascú/na.
- » Connecten o reconnecten amb els i les altres.
- » Superen determinats tabús establerts en torna a la cura, la malaltia, la mort i el dol.
- » Fomenten la coresponsabilitat i l'equitat en la provisió de la cura.
- » Connecten millor les agències i els recursos del territori.
- » Generen nous recursos i capacitats, incloent noves xarxes de cura.
- » Creen noves narratives, que influeixen en la manera de concebre les realitats.

» Generen el canvi des del nivell local.

A través d'un manifest, Alella exposa **el seus valors, intencions i actuacions pel que fa a la cura, l'acompanyament i el benestar** de les persones de la comunitat; especialment de les persones grans, les que pateixen soledat i/o malalties cròniques, les que es troben en situació de final de vida o de dol, i, molt important, també de les persones cuidadores.

La visió d'aquesta iniciativa d'innovació social, compren **la cura no només des d'una vessant compassiva** i/o limitada al període final de vida o situacions de cures pal·liatives, per exemple, **sinó des de la coresponsabilitat i la quotidianitat, i destinada a totes les persones al llarg de tot el cicle vital.**

En aquest vídeo es pot veure de forma resumida una presentació de la iniciativa: <https://www.youtube.com/watch?v=D1urLIFw2hs>

Metodologia i funcionament

L'Associació Pobles que cuiden basa la seva orientació i intervenció en **un model d'intervenció comunitària propi**, construït sobre aprenentatges generats per altres experiències, i que ha estat testant en el municipi d'Alella des del 2019. Les seves característiques principals són les següents (Prats, 2022):

1. **El model es fonamenta en l'establiment d'una Xarxa Comunitària Cuidadora (XCC)**, per articular i reforçar les capacitats comunitàries per la cura i l'acompanyament; promoure el coneixement, la compassió, la inclusió, l'equitat, el respecte i la solidaritat, i col·laborar i compartir coneixements, capacitats i recursos amb les comunitats d'altres pobles. Aquesta s'ha creat i se sosté en la promoció i potenciació de la col·laboració dels agents principals que la constitueixen.

Fig. 1. Components de la Xarxa Comunitària Cuidadora¹.

2. **És una iniciativa intergeneracional i transversal.** Intergeneracional no només perquè la iniciativa es dirigeix a persones de totes les edats, sinó perquè implica la voluntat de **generar es-**

¹ Presa de: <https://alella.poblesquecuiden.org/qui-som/la-xarxa-comunitaria-cuidadora/>.
Reproduïda amb permís de l'autor.

pais de convivència entre individus de la comunitat de diverses edats (especialment, entre joves i persones grans). Per altra banda, la transversalitat es dona a partir de la col·laboració en xarxa, i que així la iniciativa es faci palesa en diferents espais i àmbits; prioritzant-se'n l'acció a sis llocs definits: places i carrers, llars i comunitats de veïns, centres socials i sanitaris, centres educatius, botigues i centres de treball, i institucions públiques.

3. **Promou canvis en creences, pràctiques i polítiques públiques.** Canvis que contribueixin l'objectiu esmentat de què totes les persones de la comunitat puguin cuidar i sentir-se cuidades i acompanyades. Segons s'explica (Prats, 2022), **resulta imprescindible la creació d'un nou paradigma que situï la cura en el centre de la convivència**, a partir de la consciència, l'emoció i l'acció.
4. **El model pretén que les diferents agències del territori actuïn d'una forma integrada i coordinada**, a partir d'una visió i uns objectius comuns. Per aconseguir-ho, s'estableix el rol d'*Agent de Suport a la XCC*; s'acorden i implementen els Plans d'Acció Anuals, abans esmentats, i s'estableixen Grups de Treball que integrin representants de les veïnes i veïns, les entitats i les institucions públiques, fonamentant d'aquesta manera la complementarietat buscada entre els àmbits públic i privat, i entre diferents sectors (sanitari, educatiu, social i cultural).
5. **És, (i ha de ser) una iniciativa sostinguda per la comunitat**, per poder assegurar la seva continuïtat en el temps; ja que la iniciativa per impulsar una comunitat cuidadora és una iniciativa de la mateixa i s'hi dirigeix. Per aconseguir dita continuïtat, les eines metodològiques desenvolupades inclouen l'elaboració i implementació de *Plans d'Autosostenibilitat*².

El model es pot consultar detalladament aquí: <https://www.poblesquecuiden.org/wp-content/uploads/2022/04/Mo-del-dIntervencio%CC%81Comunita%CC%80ria.pdf>

² Els quals, es troben en desenvolupament al moment d'aquesta publicació.

----- Els 8 principis Comunitaris per la cura i l'acompanyament -----

1. **Comunicació respectuosa.** En el relatiu al diagnòstic i el pronòstic de la malaltia i sobre el tractament i la cura, s'ha de fer de forma honesta, empàtica i comprensible.
2. **Preservació de l'autonomia.** Es contribueix a preservar la capacitat funcional i cognitiva de les persones, respectant les seves preferències relacionades amb la seva autonomia i independència.
3. **Respecte per la privacitat.** Es respecten les necessitats personals en aquest aspecte, fent el possible per satisfer-les.
4. **Control adequat dels símptomes físics.** Es fa amb especial atenció a la gestió del dolor i aquells altres símptomes que més patiment generen en la persona.
5. **Atenció integral.** Tant en la malaltia com en el dol i en l'exercici de la cura, s'atenen les dimensions psicoemocional, social i espiritual de les persones.
6. **Suport comunitari i social.** Es mobilitzen les capacitats socials i de la comunitat (com abans s'ha explicat) per respondre a les necessitats de la persona i fer-la sentir acompanyada; alhora que acompanyant a les persones cuidadores.
7. **Respecte als valors, creences i preferències personals.** Tant durant la malaltia com en la situació d'últims dies i després de la mort.
8. **Tracte amable i compassiu.** Tractar les persones amb calidesa, relacionant-se amb elles des de la voluntat d'actuar per reduir el seu patiment i contribuir al seu benestar.

En aquest vídeo es poden veure explicats donant resposta a "Com t'agradaria que et cuidessin i acompanyessin si tinguessis una malaltia greu o estiguessis al tram del final de la teva vida?".

<https://www.youtube.com/watch?v=2PC9c-W7e7k&t=3s>

Més projectes de la Xarxa de Pobles que cuiden

1. *Comunitats que cuiden.* Com descriu a la seva pròpia xarxa, es tracta de posar la cura i l'acompanyament en el centre de la convivència. Mitjançant aquest programa, s'impulsa i facilita el desenvolupament d'una xarxa oberta de municipis on veïns i veïnes, entitats i institucions públiques contribueixin al benestar de les persones de la comunitat des de la col·laboració i la coresponsabilitat, procurant l'abans dit com un aspecte central.

La col·laboració de les comunitats es dona en el si d'una xarxa inclusiva i oberta, compartint aprenentatges, innovant per donar resposta als reptes i necessitats identificades, i mesurant i avaluant l'impacte de la tasca feta. Amb això es busca avançar vers un model social més equitatiu i sostenible.

El programa proveeix d'un 'full de ruta' amb les deu passes per implementar una comunitat cuidadora; pertinents d'especificar aquí: establir l'equip impulsor; radiografiar el municipi i la comunitat; definir la visió i les prioritats; generar energia comunitària; definir el pla de finançament i sostenibilitat; establir la xarxa comunitària cuidadora; aprovar el manifest institucional; associar una entitat sense ànim de lucre; llançar el web i la plataforma digital, i elaborar i impulsar el pla d'acció anual³. En aquest moment s'estan desenvolupant les guies metodològiques per establir una comunitat cuidadora.

Una de les concrecions de les propostes d'aquest programa són els recursos facilitats per famílies, pel que fa a variades qüestions com acompanyaments en diverses situacions (soledat, malaltia, dol, final de vida) trobades (persones cuidadores o en dol), formació per persones cuidadores, i d'altres.

Aquests recursos i els programes o elements que els gestiona o

³ Lloc web consultat: <https://www.poblesquecuiden.org/wp-content/uploads/2022/04/Full-de-Ruta-Pobles-que-cuiden.pdf>

 facilita es poden consultar detalladament en aquest lloc web: <https://www.poblesquecuiden.org/recursos/families/>

 Clica en aquest enllaç per visualitzar-los: <https://www.poblesquecuiden.org/recursos/per-tota-la-comunitat/>

 En aquesta adreça es poden consultar: <https://www.poblesquecuiden.org/recursos/centres-socials-i-sanitaris/>

2. *Escoles que cuiden.* En concordança amb l'anterior, aquest programa desenvolupa una xarxa de centres educatius on es faci palès el compromís amb la promoció i pràctica de la cura i l'acompanyament, tant en els seus valors com **en la seva pedagogia i didàctica**, i la promoció d'un model educatiu fonamentat en l'ètica i la pràctica de la cura. Formant d'aquesta manera una comunitat innovadora i compartint aprenentatges.

En aquest moment s'està desenvolupant més extensament i específicament el model d'escoles cuidadores i la caixa d'eines corresponent; tot i que les participants han proveït de diverses propostes i se'ls faciliten altres recursos pel que fa a elaboració de protocols d'acció, tallers, formació i maletes pedagògiques, etc.

 Es poden consultar aquí. <https://www.poblesquecuiden.org/recursos/centres-educatius/>

3. *Empreses que cuiden.* Amb aquest programa s'impulsa i facilita el desenvolupament d'una xarxa d'empreses i organitzacions que promoguin i es comprometin amb la pràctica i la promoció de la cura, el benestar i l'acompanyament de les persones treballadores i les seves famílies; conformant així mateix una comunitat que innova, comparteix aprenentatges i promou aquest model organitzatiu.

Els recursos oferts a l'enllaç següent contenen algunes de les propostes realitzades per aquestes empreses, així com recursos disponibles tant per les empreses i altres centres de treball dels Pobles cuidadors, com per centres d'altres municipis que vulguin formar part del programa.

<https://www.poblesquecuiden.org/recursos/empreses/>

4. *Cuidar a les persones que cuiden.* S'impulsa i facilita el desenvolupament de les capacitats i la millora del benestar de les persones cuidadores, tant en l'entorn familiar com en el professional sanitari i assistencial. En relació a aquest punt, és destacable la importància de l'atenció que cal donar a aquestes persones, sabent que el procés de cura d'altres pot tenir diversos impactes positius, però també negatius, en una diversitat de factors com la vulnerabilitat, la malaltia, les actituds i conductes relacionades a les cures, la seva valoració i les conseqüències de dur-les a terme, entre les quals es troben sovint un desgast, noves malalties i d'altres situacions no sempre reversibles, que afecten a totes les dimensions personals (físiques, psicològiques, familiars, socioeconòmiques i d'altres) de les persones cuidadores (Losada i cols., 2019). Les entitats que s'adhereixen a aquest programa promouen un model d'organització prioritant aquestes finalitats, formant una comunitat on també es comparteixen aprenentatges i s'innova en relació a la implementació dels principis de la cura i l'acompanyament.

Dades relatives a l'avaluació i l'impacte de les accions dutes a terme

Des del 2021 s'ha impulsat l'avaluació dels vuit principis comunitaris de la cura i l'acompanyament esmentats, amb la participació de persones usuàries i de professionals dels serveis socials i sanitaris del poble. La metodologia i resultats de l'avaluació es troben en procés d'elaboració.

Per altra banda, es va realitzar i publicar una avaluació externa, realitzada durant l'estiu del 2021 per part d'una consultoria (a demanda de l'Associació). Tot i que per a principis de 2023 la realitat de l'Associació n'és una mica diferent a la trobada al moment de l'avaluació externa, resulta pertinent destacar les seves valoracions fetes en aquell moment. D'acord amb aquesta, partint de l'anàlisi de dades i d'entrevistes individuals i grupals aplicades amb 43 persones, es va posar de relleu **la pertinència i fins i tot necessitat del projecte**; màxim en el context de la pandèmia. A més de què el projecte era consistent amb les prioritats expressades pels familiars de les persones amb malaltia o al final de la seva vida, també es conclou que **el seu objectiu resultava coherent amb les necessitats identificades al Pla Local de Salut del municipi** (Sánchez, 2021).

Un dels efectes més valorats del projecte ha sigut **l'enfortiment, la densitat i la capacitat del teixit comunitari, resultants del mateix**. Segons l'avaluació, Alella es troba en millors circumstàncies per fer front a reptes que requereixin respostes col·lectives, i s'han generat lligams transversals, a més dels sectorials, arran d'aquesta acció. El projecte i l'Associació Alella Poble Cuidador semblen així mateix tenir **la possibilitat d'estendre's i enfortir-se en el temps**, ja que han generat compromís i confiança entre els seus actors, estan arrelats en una xarxa comunitària cuidadora eficaç i s'han establert formes de col·laboració eficaces i una estructura organitzativa adequada. Se citen com a *factors clau d'èxit de la iniciativa* dita confiança

per part de les entitats socio sanitàries; el suport polític per part de l'ajuntament; l'impuls de la població i la implicació dels i les voluntàries; també per part de l'Agent de suport amb una adequada coordinació, i la credibilitat de la iniciativa a partir de la rigorositat, transparència i co-creació dels procediments de gestió, l'avaluació continuada i la rendició de comptes.

Per altra banda **es destaquen molt positivament els processos de transformació personal i autoconeixement viscuts per les persones implicades**; a través de la formació i la integració al voluntariat o als òrgans de gestió i govern del projecte, amb canvis en les seves idees i creences respecte dels aspectes de la cura i l'acompanyament. Les formacions rebudes per part de les persones voluntàries, cuidadores, professionals sanitaris i mestres s'han valorat positivament i com d'alta qualitat. Algunes de les accions de formació i sensibilització han contribuït **a normalitzar l'abordatge i tractament de temàtiques difícils** com la pèrdua, el dol i el final de la vida.

Es considera **el caràcter innovador del projecte**, al estar desenvolupant un model propi d'intervenció dins del marc de les ciutats compassives i d'experiències prèvies, amb elements de singularitat com la inclusió dels vuit principis de la cura, que han permès desenvolupar l'instrument per valorar la qualitat de la mateixa. La promoció del projecte i l'intercanvi de coneixements s'han facilitat amb els lligams establerts amb altres iniciatives de caire semblant.

També destaca la creació d'una plataforma digital per la captació de fons, la coordinació entre les parts i l'intercanvi de serveis. Això en part facilita la promoció de la XCC i la seva replicabilitat, en haver sistematitzat el seu procés d'establiment. Com s'ha dit, durant el 2022 la plataforma digital de Pobles que Cuiden ha tingut un major desenvolupament, per permetre el registre integral de les accions i activitats dutes a terme, així com la generació d'indicadors.

L'avaluació externa també va destacar molt específicament diverses *recomanacions i àrees de millora* per la continuïtat del projecte en aquell moment, que pots consultar [aquí](#).

A principis de 2023, diverses de les recomanacions fetes ja s'han su-

perat; i en entrevista amb l'Agent de Suport s'han especificat nous reptes presents, destacant-se'n quatre:

1. Assegurar la sostenibilitat de la iniciativa.
2. Desenvolupar i implementar iniciatives que fomentin la participació ciutadana, especialment la de les persones grans i les persones sense accés a eines digitals.
3. 'Atrevir-se' a fer les coses de maneres diferents, sortint de les zones de confort i superant dificultats de marcs legals, per desenvolupar sinèrgies i aprofitar complementarietats entre institucions públiques, entitats i veïns i veïnes.
4. Accedir a lideratges que garanteixin una veritable co-governança entre els tres elements esmentats.

La iniciativa planteja que, si es pren de forma seriosa l'enfoc comunitari, aquest requereix a més construir relacions de confiança; obrir-se de forma creativa a fer les coses, de diferent manera; involucrar des del començament els equips tècnics de les institucions públiques; la necessitat de comptar amb prou o més temps, recursos humans i financers, i transversalitzar i adreçar de forma simultània els tres tipus de canvis: en les idees i creences, en les pràctiques i en les polítiques públiques (Prats, febrer de 2023).

A vertical column of 25 solid black dots is positioned on the left side of the page. To the right of each dot is a horizontal dashed line, creating a series of 25 rows for writing. The background is a solid yellow color.

Tornem a la protopia de l'inici d'aquest capítol

Si repliquéssim l'actuació d'Alella a tota Catalunya durant els pròxims 10 anys, tenint en compte el volum de població que el municipi tenia en 2022, 10,079 habitants⁴ i els resultats reflectits a la seva [Memòria 2021](#), podríem obtenir els següents impactes i transformacions:

- » L'equivalent a tota la població de Sant Boi de Llobregat, rebria atenció especialitzada per millorar el seu benestar en situació de malaltia avançada i/o crònica, això significa un total de 87.632 persones.
- » L'equivalent a tota la població de municipis com a Valls o Molins de Rei estarien acompanyades per la iniciativa de pobles que cuiden. Això es tradueix en un total de 28.442 persones
- » L'equivalent a tota la població de les comarques de Camp de Tarragona i Terres de l'Ebre juntes, haurien participat donant o rebent cures. Això significa al voltant de 645.000 persones.
- » El doble de la població de las comarques del Pla de l'Estany i el Ripollès juntes, haurien estat sensibilitzades i formades per ser part de les comunitats cuidadores. Això equival a prop de 100.000 persones.

⁴Dades extretes de l'Institut Nacional d'Estadística.

Quins passos puc donar per començar a implementar algunes de les idees d'aquesta iniciativa o la seva totalitat?

- » Si vols unir-te a la iniciativa de "Pobles que cuiden", trobaràs tota la informació [aquí](#).
- » Si vols conèixer amb més profunditat la Xarxa pel dret a la cura, investiga [aquí](#).
- » Si vols posar en marxa alguna iniciativa de cures dintre de qual-sevol de les Fundacions que som part del Grup Plataforma Educativa, posa't en contacte amb la Rosa Vila, a través d'aquest correu, direcciorrh@plataformaeducativa.org, i explicar-li les teves idees.
- » Presenteu a l'equip d'IDI les vostres inquietuds i desitjos de posar en marxa alguna de les idees de la iniciativa Alella, poble cuidador. Pots escriure directament a la Carme Castrejón, Directora d'Innovació, Aprenentatge i Impacte Social, del grup Plataforma Educativa, ccastrejon@pegrup.cat.

Quins recursos et serveixen per aprofundir en aquesta protopia?

Ajuntament d'Alella (11 de gener de 2023). El projecte Alella poble cuidador rep el premiala Innovació Social de "La Caixa". Notícies. <https://alella.cat/18867>

Chochinov, H. M. (2004). *Dignity and the eye of the beholder*. *Journal of Clinical Oncology*, 22(7), 1336-40. DOI: 10.1200/JCO.2004.12.095.

Institut Nacional d'Estadística (INE) (2022). Población del Padrón Continuo por Unidad Poblacional a 1 de enero. Alella. https://www.ine.es/nomen2/index.do?accion=busquedaAvanzada&entidad_amb=no&codProv=08&codMuni=3&codE-C=0&codES=0&codNUC=0&denominacion_op=ike&denominacion_txt=&L=0

Losada, A., Márquez-González, M. i Pérez, A. (2019). Cuidados, duelo y muerte. A C. Triadó, F. Villar i M. Celdrán (coords.). *Desarrollo adulto y envejecimiento*. Alianza Universidad.

Pobles que cuiden (2023a). Fes-te voluntari/a. Alella, poble cuidador. <https://alella.poblesquecuiden.org/entra-a-la-xarxa/fes-te-voluntari/>

Pobles que cuiden (2023b). Principis de la cura i l'acompanyament. Un compromís de tota la comunitat. Alella, poble cuidador. <https://alella.poblesquecuiden.org/que-fem/principis-de-la-cura-i-lacompanyament/>

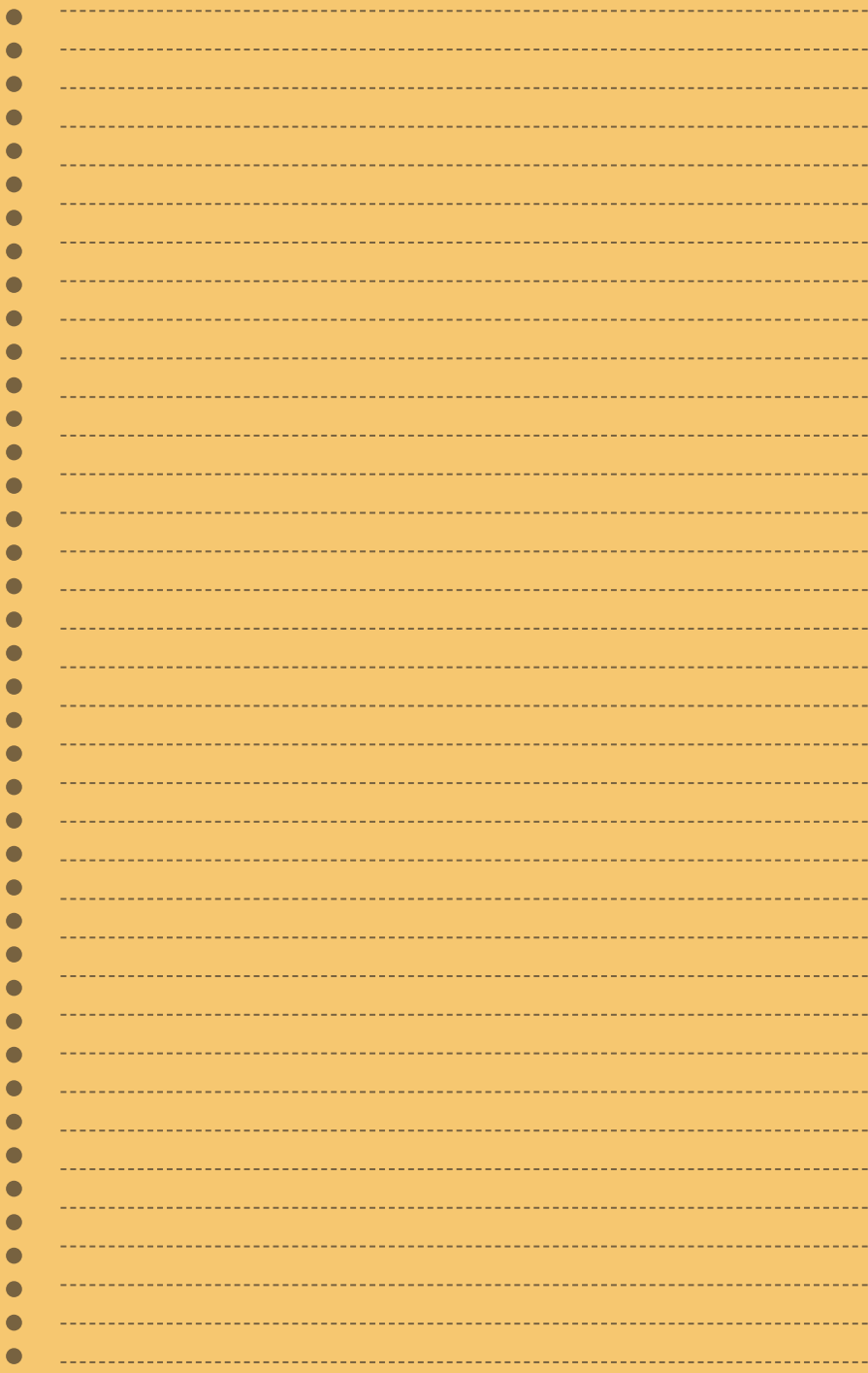
Prats, A. (2022). *Programa Comunitats que cuiden. Model d'intervenció comunitària*.

<https://www.poblesquecuiden.org/wp-content/uploads/2022/04/Model-dIntervenci3-Comunit3ria.pdf>.

Prats, A. (febrer 2023). Pobles que cuiden. Grup motor Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat. Presentació. https://www.linkedin.com/posts/alex-prats-3b81b86_primeres-passes-de-la-iniciativa-sant-feliu-activi-ty-7055155885303603200-1JQQ/?originalSubdomain=es

Sánchez, M. [Mónica] (2021). *Avaluació del projecte 'Alella Poble Cuidador': implementació d'una xarxa comunitària compassiva per a la millora del benestar de les persones en situació de cronicitat, d'atenció pal·liativa, i dels seus familiars*. Informe d'avaluació externa.

Protopia 5

PROJEKT FABRIK JOBACT i ARTe

'L'art de l'ocupabilitat'

“... Imagina un món on les arts formin part de qualsevol espai de desenvolupament i aprenentatge...”

... Imagina projectes laborals travessades per l'expressió artística i capaços de valorar les múltiples i valuoses transferències que les arts ens donen per ser millors professionals...

... Imagina un món on tota la vida estigués transitada per la bellesa i les qualitats que les arts ens regalen en el nostre desenvolupament com a humans...

... I que defensar-ho no ens faci sentir “bitxos rars”...”

Aquesta és la visió que inspira i acompanya al projecte noruec **Forandrings Fabrikken**, (que traduït significa “Fàbrica del Canvi”).

Quin és el problema que vol resoldre la iniciativa JobAct?

És una empresa social i institució educativa independent que amb el seus programes aborda l'escurçament d'oportunitats o 'colls d'ampolla' estructurals, socials i econòmics **alliberant el potencial de les persones en situació desfavorable sobre la base de la creació artística**. Els dona suport en un camí individual de desenvolupament que enriqueix la seva quotidianitat i vida professional, alhora que anant més enllà impulsant projectes que aporten socialment. Projektfabrik crea estructures per un enfocament educatiu holístic en què es combinen el treball intel·lectual amb estratègies d'acció realistes, aplicables.

L'organització es va fundar el 2005 amb la finalitat de permetre a joves en atur de llarga durada trobar trajectòries professionals individuals i desenvolupar i difondre la idea educativa subjacent en què es basa el concepte i esquema certificat JobAct, explicat més endavant. Els seus clients són sobretot consorcis locals de feina, centres de treball del servei públic alemany, institucions educatives i altres centres de formació, als quals ofereix servicis que abasten de la gestió de projectes fins a l'adquisició de socis adequats per la formació, treball de relacions públiques i unir consorcis, institucions educatives i empreses locals. Es convida també expresament a d'altres a adherir-se al programa.

Va començar conduint programes formatius per a joves menors de 25 anys en situació d'atur de llarga durada, i amb el pas del temps, el programa JobAct, en què Projektfabrik basa tot els seus projectes, s'ha diversificat incloent en alguns dels mateixos participants de més edat, pares i mares solteres, joves que han abandonat l'escola i persones migrades; fins i tot des de fa uns anys ha començat a oferir projectes basats en el teatre dissenyats especialment per persones refugiades i formació en idioma local.

Quina és la solució que aporta la iniciativa JobAct?

Constitueix un programa amb clara finalitat social que combina la formació teatral amb la gestió de sol·licituds de feina, utilitzant diverses tècniques pel desenvolupament de competències psicoemocionals i laborals, **fent que el seu enfocament lúdic-artístic es traslladi a l'àmbit individual i professional, influint-lo de forma positiva**. Ajuda així a col·lectius de persones en situació desfavorable a la millora de la seva autoestima i proactivitat cap a la cerca de feina, **però anant més enllà preparant-los pels reptes vitals**.

Com s'ha introduït, visualitza el treball teatral i sobre els escenaris com una possibilitat de provar nous hàbits, formes de ser i estar, de possibilitats il·limitades; considerant que amb l'orientació adequada qualsevol persona pot experimentar-ho, amb independència de trets com l'edat, el gènere, la nacionalitat o la formació. D'aquesta manera, JobAct ha aconseguit que les persones tinguin més confiança en si mateixes, s'activin, s'estabilitzin i s'incorporin al món laboral o la formació en més de 300 projectes fins ara; sempre duent-se a terme, literalment, 'sobre els escenaris'.

Aprofundint en els elements clau que el seu model ofereix, cada projecte es basa en els tres elements ja suggerits:

1. habilitats professionals (comunicatives i interactives), en combinació amb
2. habilitats socials, i apuntalades per,
3. aproximacions creatives i individuals per estimular l'autoconfiança.

Els i les participants no només aprenen habilitats pràctiques (abastant des del disseny d'escenari fins a il·luminació, disfresses, màrqueting i relacions públiques) per aconseguir el repte de produir una obra,

sinó que també desenvolupen habilitats toves clau; i s'emfatitza sobretot l'estimulació de la seva creativitat intrínseca, empoderant-los així a prendre control de les seves vides, el seu aprenentatge i el seu treball.

Al llarg de cinc mesos planegen, produeixen i posen a escena una obra en premiere davant públic. Després d'aquest període, durant cinc altres mesos comencen una formació, en què es dona la transferència de l'experiència teatral a la realitat professional, constituint una oportunitat d'avaluació i reflexió en el grup, i per aclarir el camí a seguir. També inclou aplicar a oportunitats laborals i un lloc de pràctiques amb un futur ocupador o companyia que l'ofereixi. Així doncs, el model JobAct rau en un model específic de cooperació local, que ajunta institucions públiques i privades i altres socis rellevants per trobar ofertes de feina i oportunitats ocupacionals.

Aquest programa ha rebut diversos premis i reconeixements que s'especifiquen més endavant. Actualment, Projektfabrik està implementant sis conceptes diferents de JobAct arreu de tota Alemanya, ampliant a més el seu impacte i efectivitat a través de l'[Escola d'art social](#)¹. Tot i que la majoria dels seus clients o socis són consorcis de feina i centres formatius locals, té una visió i abast nacional i internacional, que ja ha anat desenvolupat per bastants anys.

És pertinent dir aquí que, pel que fa al seu funcionament descentralitzat, Projektfabrik vincula la seva competència administrativa d'una direcció central amb la flexibilitat i estreta connexió amb les diferents regions per part dels representants regionals. A la seva seu central disposa de departaments especialitzats per organitzar i gestionar els diferents projectes (desenvolupament i suport dels mateixos, gestió de la qualitat, etc.), i les i els treballadors de la mateixa recolzen les activitats locals dels representants regionals i tenen contacte directe amb els socis locals segons els seus camps d'especialització. Aquests representants, per la seva part, es responsabilitzen dels contactes locals, del treball en xarxa i del desenvolupament del projecte a la regió.

¹ Es pot accedir a la informació sobre aquesta entitat a: <https://www.die-schule.org>.

ARTE, 'L'art de l'Ocupabilitat' L'experiència desenvolupada a Catalunya

L'itinerari ArtE, d'acompanyament a persones en situació de vulnerabilitat en el seu procés d'inserció sociolaboral, és una adaptació del model JobAct duta a terme a diversos països. Es tracta d'una línia específica, pensada 'en clau sud-europea' a Itàlia, Portugal i Espanya, per un grup d'organitzacions a partir de 2019, en el marc del programa Erasmus+ de la Comissió Europea per un període de dos anys i mig.

Amb la participació de la Fundació Comtal i el programa pedagògic Espai Teatre, es va implantar el primer programa pilot d'ARTE a Barcelona per acompanyar un grup de joves en el seu procés d'arrelament i desenvolupament competencial després d'haver migrat sols a l'Estat Espanyol. De manera paral·lela a JobAct, va aplicar una metodologia que combina el treball social, la formació en emprenedoria i la immersió en totes les fases del desenvolupament d'una obra teatral; fent del teatre una eina per la millora de les competències transversals, i buscant d'aquesta forma que les persones participants trenquessin l'aïllament i la desmotivació, recuperessin la seva autoestima, s'empoderessin i ingressessin o tornessin al món laboral. El nucli del projecte són els projectes pilot que es van duent a terme, i a través de la formació en actuació i el coaching laboral orientat a l'emprenedoria, els i les participants es coneixen entre si, descobreixen les seves fortaleses i debilitats i, com s'ha dit, enforteixen la seva autoconfiança i aprenen les habilitats que resulten crucials actualment pel mercat de feina o l'autoocupació.

Com s'explica al *Manual d'Art Social i Mentalitat Emprenedora* (Baldeschi i Best, 2022), ArtE **utilitza també el patrimoni cultural per enfortir les identitats i capacitar a persones vulnerables en les seves regions**. Així, el projecte planteja que vinculant l'experiència de l'empoderament personal amb temes clàssics (com ara l'amor, la

confiança o la convivència) es fomenta una nova apreciació del patrimoni. I, per altra banda, que treballant la mentalitat emprenedora es poden millorar les taxes d'inclusió a regions amb altes taxes d'atur, alhora que fomentar l'autoocupació i així crear nous llocs de feina i contribuir al creixement econòmic.

En aquest vídeo es pot veure el desenvolupament del projecte ArtE a Barcelona: <https://www.youtube.com/watch?v=Ly2E-VS3hitl>. S'aprofundeix més endavant.

A part, amb el suport de la Fundació "la Caixa", l'entitat UpSocial i la Fundació Ana Bella, Xarxa de Dones Supervivents, van implantar el 2022 una nova iteració d'ArtE a l'Hospitalet de Llobregat (Barcelona), sota el títol, ArtE: escenario para la empleabilidad de mujeres supervivientes, donant acompanyament a dones supervivents de violència de gènere amb la finalitat que recuperessin la seva identitat, agència i projecte professional.

Es va fer amb la combinació de metodologies innovadores en un pla personalitzat d'empoderament per l'ocupabilitat, amb **una aproximació holística a les necessitats i aspiracions de les participants**. L'acompanyament per aquest itinerari inclou la intermediació amb empreses per assolir una primera oportunitat de feina i així una base per una trajectòria laboral més llarga. També la creació de llaços comunitaris a través d'una xarxa social de suport amb altres persones, facilitada per Ana Bella; i per altra banda, el desenvolupament de competències transversals en un procés intens de creació i posada en escena d'una obra teatral, acompanyat d'un equip multidisciplinari.

Al llarg de tot el 2022 es va planificar donar l'acompanyament individualitzat i la creació de la Xarxa de Supervivents a Catalunya per actuar com a agents de canvi social, adaptant-lo a les circumstàncies de cada participant. L'acompanyament grupal a través del teatre al grup de participants es va dur a terme al llarg de dos mesos en sessions grupals intensives, presentant l'obra a mitjans de juny als seus familiars, veïns i organitzacions i empreses locals. L'acompanyament grupal va continuar durant gairebé un mes després de la presentació.²

² Es pot consultar aquesta darrera iniciativa a: <https://arte.projektfabrik.org/a-new-arte-iteration-in-barcelona/>.

Metodologia, internacionalització i desenvolupament local a Barcelona

En tot l'explicat anteriorment es donen les claus i elements essencials que constitueixen la metodologia de treball de Projektfabrik a través de JobAct i la seva contextualització com a ArtE. A més, el projecte base s'ha anat diversificant i aplicant amb col·lectius o perfils personals diversos:

- » Persones joves fins a 25 anys; siguin oriündes o no del territori, però que enfronten problemes per iniciar o consolidar el camí cap a la seva vida professional. Proven diverses qüestions en el treball teatral, obtenint orientació a més de les esmentades estabilitat personal i autoconfiança. Es forma un grup fort de persones afins.
- » En el projecte *JobAct per Connectar*, l'enfocament es posa en la formació i/o la reorientació, o la tornada a la vida professional; mostrant el grup l'espectre d'aquesta i les seves realitats. Les persones més joves aprenen de les més majors i viceversa, i tots els i les participants es beneficien de la diversitat de persones i d'experiències.
- » *JobAct Família* s'adreça a pares, siguin en parella o sols o soles. S'obté orientació professionals i solucions en qüestions d'organització, per poder balançar la família i la feina, i amb el suport corresponent, incloent la possibilitat de cura addicional dels fills.
- » El projecte *JobAct Impuls*, per persones que han rebut beneficis social per al menys sis anys, pretén mostrar l'existència de camins, possibilitats i perspectives; i per tant que hi ha un desenvolupament potencial a través de l'art com a principi educatiu, que es veu reflectit en la combinació provada de gestió

d'aplicacions individuals i mètodes artístics que ajuda els i les participants a trobar una feina adequada.

- » *JobAct Cultura Lingüística* s'aplica amb persones novingudes o no però que tenen necessitats de suport en aquest aspecte. Es fa mitjançant l'adquisició d'autoconfiança i de competència comprensiva i duradora de la llengua, amb la presència d'una persona formadora. Es proveeix així de 'benvinguda cultural' de la millor i més sostenible manera.

Cada projecte, sigui de la categoria que sigui de les esmentades, inclou una posició teatral, educativa o socioeducativa, i una certificació JobAct al final de la participació. Es pot dur a terme en cooperació amb alguna institució educativa local, però en qualsevol cas es desenvolupa seguint una estructura bàsica, dividida en dues fases i al llarg d'uns vuit mesos:

1. Durant els dos primers, l'enfocament es troba en el treball teatral, introduint les participants en el món de l'escenari i les tècniques bàsiques. Es conforma un grup, duent-se a terme, a més, anàlisis dels potencials individuals i assistència per la solució dels problemes socioeducatiu si cal.
2. En els tercer i quart mesos, es dona el desenvolupament i promoció de les fortaleses personals, el que *Projektfabrik* anomena 'recerca lúdica de maneres' (a <https://www.projektfabrik.org/index.php/konzept-aufbau.html>), al temps que d'acord amb el 'tema impulsor' es pren la decisió d'una plantilla d'escenari. Per altra banda, s'intensifica la formació en aplicacions ocupacionals i la recerca activa de pràctiques.
3. Al llarg del cinquè i sisè mesos es desenvolupa i elabora l'obra, incloent, per part del grup, la construcció d'escenari, elements tecnològics, treball de premsa, vestuari i maquillatge.
4. La primera etapa es tanca amb la estrena i presentació pública de l'obra, mateixa de la qual els últims assaigs es fan al mateix lloc d'actuació.
5. La segona fase (mesos 7-8), s'enfoca en les pràctiques, transfe-

rint l'experiència teatral a la realitat professional; sent alhora el temps oportú per l'avaluació i reflexió clarificadora dins del grup i la visualització del camí a seguir.

Productes de coneixement i difusió del projecte JobAct

Per altra part, amb el projecte JobAct Europa –Inclusió Social per les Arts Socials, vuit socis europeus van treballar en la difusió de l'aproximació de les Arts Socials a Alemanya, Hongria, França i Itàlia. Arran d'aquesta participació, van desenvolupar el conjunt d'eines sobre l'adaptació de l'Art Social en diferents projectes amb persones desfavorides, Inclusió Social per les Arts Socials. Consta de les tres parts següents, interrelacionades i fetes amb l'objectiu de familiaritzar a les parts interessades amb les aproximacions i els mètodes de treball i habilitar els professionals i practicants per aplicar les Arts Socials per si mateixos i mateixes (Best, 2021).

- » **En la primera part**, se senten les bases per l'adaptació de l'art social com un principi educatiu, i que ha d'entendre's com primer pas. En segon lloc es presenta i contrasta la visió canònica o científica del principi, basada en enfocaments de capacitaació, amb la visió pràctica tinguda per *JobAct*, a fi de capacitar els practicants i que el puguin aplicar entenent el seu significat profund. També s'expliquen els paràmetres centrals de l'art social (espai, temps i provocació) i es descriu com es pot utilitzar per empoderar persones necessitades, donant alhora una descripció general del mètode *JobAct* que segueix aquest principi amb èxit.
- » **La segona part** té per objectiu dotar de les competències específiques i necessàries per treballar exitosament amb el principi *JobAct* al grup professional destinatari:
  1. Requisits de qualificació dels artistes socials. Planteja que les i els professionals que vulguin dur a terme projectes teatrals han de tenir un coneixement profund de l'art i les seves potencialitats, i ser capaços de gestionar situacions difícils i capacitar a persones amb diversos problemes.
  2. Condicions marc: Proporciona informació a considerar cu-

rosament sobre els principals obstacles potencials i solucions per superar-los, de forma que es pugui garantir l'èxit de l'adaptació del principi.

3. Resolució dels problemes: Aquesta part mostra com resoldre'ls; partint de què poden sorgir inesperadament al llarg de l'aplicació, la qual no és fixa perquè l'enfocament JobAct proporciona tècniques i habilitats per adaptar el mètode a finalitats específiques, però que no és fixe.
- » **La tercera part**, amb el seu propi conjunt d'eines, proveeix a les persones lectores amb exercicis pràctics en art social, recomanacions sobre què considerar en treballar amb diferents grups objectiu. Comença amb pistes sobre com aconseguir que s'obrin als mètodes teatrals. JobAct també ha desenvolupat un sistema especial, basat en les experiències, que reflecteix els efectes dels exercicis i la participació en les persones participants, facilitant així un efecte holístic de l'art social. Per permetre una àmplia adequació, cada exercici ve acompanyat d'una descripció general dels seus requisits, objectius i restriccions.

Es considera que amb el treball d'aquestes eines les persones lectores seran capaces de dur a terme projectes teatrals amb persones desfavorides, adaptant l'enfocament a les seves finalitat específiques. Aquesta darrera part és considerada el nucli dels resultats del projecte (Best, 2021).

El desenvolupament d'aquest producte és un exemple de com **es transfereix l'aproximació de JobAct a les persones professionals i practicants**. També es fa a través de presentacions a congressos per la comunitat científica. El monitoratge o seguiment científic del projecte *ArtE* es fa per part del *Centre de Recerca Social de la Universitat Tècnica de Dortmund*³.

En el següent enllaç es pot veure un petit documental que mostra els principis explicats en acció, i les seves adaptacions als diferents contextos nacionals: extractes del treball quotidià

³ Es pot accedir a la xarxa d'aquest centre des de: <https://sfs.sowi.tu-dortmund.de/forschung/projekte/arte/>

amb el projecte, entrevistes amb els socis i formadors, experiències de les persones participants en els pilots i la visió científica sobre el tema:

<https://www.projektfabrik.org/index.php/erasmus-plus-jobact-europe-social-inclusion-by-social-arts.html>

En aquest enllaç es pot veure l'ús de l'art social com a forma d'integració social, com l'ha desenvolupat JobAct a nivell europeu: <https://www.projektfabrik.org/index.php/jobact-europe-social-inclusion-by-social-arts.html>

En aquest altre enllaç es poden consultar els projectes duts a terme en l'expansió europea de JobAct. <https://www.projektfabrik.org/index.php/finished-projects.html>

Resultats de les actuacions i d'impacte

Pel que fa a la realització del projecte pilot d'Arte a Barcelona, es va dur a terme amb quinze nois i una jove recentment arribats a l'Estat i sense acompanyament, que es trobaven estudiant amb un model no formal, d'itinerari flexible i personalitzat (*Escola de Segona Oportunitat de la Fundació Comtal*). Es va muntar una obra de teatre, *Historia de una escalera*, amb un públic de 90 persones i amb ús de la música com a facilitadora, que els va enfrontar i alhora facilitar superar diverses barreres culturals, ja que, en ser originaris de diversos països i tradicions religioses i culturals, es van plantejar diversos debats sobre la representació de determinades escenes (per exemple, les que implicaven personatges femenins; es reprèn després).

Imatge 1. Cartell de la presentació de l'obra 'Historia de una escalera'.

En aquest vídeo es pot veure el desenvolupament de l'obra teatral muntada per participants i formadores:

<https://www.youtube.com/watch?v=Ly2EVS3hitl&t=12s>

En el següent enllaç es pot consultar el procés i trobades dutes a terme en relació amb l'aplicació d'Arte, incloent-ne una a Barcelona en octubre del 2021 per visitar l'Espai Teatre a més dur a terme de les sessions de coordinació del projecte.

<https://arte.projektfabrik.org/>

Gràcies a les ajudes atorgades a *Projektfabrik* pel Premi Visió d'innovació social obtingut el 2012, *JobAct* es va poder establir com a marca reconeguda a nivell nacional en el camp de l'atur juvenil i la formació cultural. Pel cicle escolar 2012-2013 els projectes *JobAct* ja es duïen a terme a 42 ciutats de dotze dels setze estats federats alemanys; i pel 2021 comptava amb projectes a quinze estats i 110 ciutats, amb més de 5.000 participants i 45.000 espectadores. *Projektfabrik* sumava un total de més de 80 treballadors i treballadores; amb un staff de 30 persones a temps complet, entre 25 i 30 educadors teatrals freelance i una quantitat semblant de treballadores socials, treballant amb projectes *JobAct* per organitzacions sòcies.

L'entitat ha fet avaluacions senzilles, tot i que cada cop més completes i integrals, que indiquen la seva efectivitat i canvis positius. Entre les persones participants, la taxa mitjana de col·locació laboral, educativa o formativa durant el període 2010-2013 rondava el 60%, i entre les de 20 i 24 anys, el 60% va trobar feina els primers dotze mesos i el 80% treballa o té perspectives positives al pas de tres anys⁴.

Quant a la solidesa de l'evidència de *JobAct* en altres països, tenim que també a Itàlia els resultats assolits són rellevants. A la ciutat de Florència, per exemple, l'associació *Vivaio per la Intraprendenza* (Viver per l'Emprenedoria), que promou la mentalitat emprenedora i fomenta la creació i el desenvolupament d'empreses emergents exitoses per part de dones, joves i persones migrades, va realitzar l'adaptació del model *JobAct* amb joves 'NEET' (ni estudiant ni treballant) amb un projecte de resultats positius: un any després de la seva primera edició, el 86% dels i les participants es trobava actiu o activa: el 59% tenia una ocupació i el 27% havia tornat a estudiar o formar-se. Sis mesos després de la segona edició, les taxes eren respectivament del 48% i 16%; i als sis mesos de la tercera edició (febrer de 2021) n'eren de 34% de persones treballant i 34% havia tornat a un centre educatiu, pràctiques o treballant com a autònom/a.

En una altra versió del programa de *Vivaio*, "*Art Social per la inclu-*

⁴ Els resultats d'impacte del període 2010-2013 fets per una fundació externa i especialitzada es poden consultar a: https://issuu.com/projektfabrik/docs/jp_jahresbericht_2013-7

sió”, per persones en situació de vulnerabilitat contractades amb el suport dels serveis socials i de salut mental de dos municipis, dels 15 participants d'origen africà menors de 18 anys tots van millorar el seu coneixement de la llengua italiana i el total de 30 integrants van participar en un programa d'integració. En les edicions següents, dirigides a persones de diferents edats en situació de vulnerabilitat complexa, hi va haver com a resultats dues contractacions laborals, una més a l'administració pública, un trajectòria iniciada com a treballador autònom, tres integracions a llocs de pràctiques i dues en formació per realitzar-les. En la tercera edició (octubre de 2020) un grup de dotze persones va ser contractat pels serveis de salut mental d'un ajuntament, que van certificar la millora en la inclusió social, i una a temps complet en una cooperativa⁵.

Pel que fa a ArtE, en els set projectes pilot realitzats amb més de cent joves dels quatre països esmentats (Alemanya, Espanya, Itàlia i Portugal), les i els participants van aconseguir, de manera general, nivells significativament més alts d'ocupació o iniciar activitats empresarials que aquells que van participar en programes tradicionals de les agències de treball. Es va constatar un increment en les abans esmentades habilitats toves, com la comunicació, l'autocontrol, la determinació, la resolució de conflictes, l'impuls constructiu, la dedicació i la capacitat d'assumir riscos o fracassar; i en els nivells d'autoconfiança, autoestima i benestar, arran de la participació en la formació teatral, en mentalitat emprenedora i per les experiències laborals. A mes, en juny de 2022, els sis socis es van trobar a Barcelona per discutir els resultats finals i compartir visions. Es va concloure que es van donar força canvis positius en els i les participants, com ara una sensació de millora psicoemocional, una major ocupabilitat i millores en les seves habilitats idiomàtiques i comunicatives, impactant-los positivament.

Algunes de les lliçons apreses, en contrast, van ser la necessitat d'adaptar més precisament els mètodes d'avaluació al grup destinatari, i que no tots els efectes poden ser mesurables; com se cita d'un participant: “Quan ara ens veiem al mirall, veiem una persona diferent. És un resultat difícil de capturar en el qüestionari” (a ArtE,

⁵ Les actuacions d'aquesta entitat es poden consultar a: <http://www.vivaiointraprendenza.it/>

the Art of Employability; <https://arte.projektfabrik.org/>). Com a continuïtat del projecte a l'Estat, en dita reunió l'organització UpSocial va presentar el projecte *ArtE: escenario para la empleabilidad de mujeres supervivientes*, abans explicat.

El *Manual d'Art Social i Mentalitat Emprenedora* (Baldeschi i Bach, 2022) explica que per desenvolupar i aplicar un sistema d'avaluació d'impacte, en el cas d'*ArtE* es van definir els canvis esperats per diversos intervals de temps i cada grup de persones beneficiàries, elaborant així una Teoria del Canvi pròpia, i aplicant el mètode d'avaluació Ex ante Ex post amb línia base, mesurant a l'inici de la participació, al moment de finalitzar aquesta, al cap de sis mesos i al cap de dotze. Pel principal grup de participants en els pilots, es van seleccionar els següents resultats desitjats d'un llistat de canvis potencials identificats, temporalitzant-los:

- » A curt termini (1 a 4 mesos després de la participació), reforç de l'automotivació, de l'autoestima i millora del sentiment de pertinença al grup;
- » A mitjà termini (5 a 12 mesos), idealment s'hauran d'haver produït una major competència social, reforç de la gestió emocional, de la capacitat empresarial i de les habilitats toves; i
- » A llarg (posterior a un any), en què s'espera un augment de l'empoderament i de l'ocupació en les persones beneficiàries.

Amb els següents resultats:

- Grau d'apoderament assolit per les persones participants, 94%
- Augment de les habilitats socials, 91% dels casos.
- Augment de les habilitats laborals clau, 89% en el conjunt de participants.
- Major capacitat de gestió emocional en un 88% de les persones participants.

Per una altra banda, també es recullen altres dades interessants:

- A un 76% de les persones participants els agradaria continu-

ar formació en teatre.

- Un 92% es senten més segures després de la seva participació al programa.
- Un 45% de les participants consideren que han augmentat les seves capacitats empresarials.
- Un 100% de les participants a Barcelona va percebre millores en les seves habilitats lingüístiques, de comunicació i de treball en equip;
- Un 93% en l'autoconfiança i la gestió de les seves emocions, i,
- el 86% en la seva creativitat.

Tret d'un cas, la seva inclusió laboral no era possible a continuació del projecte, ja que es trobaven en situació administrativa irregular. Un altre participant va passar a una institució d'educació formal i altres cinc es van integrar en activitats complementàries, sobre tot curs d'idioma, a l'Escola de Segones Oportunitats.

L'impacte d'algunes de les restants experiències es pot consultar al citat manual (descarregable des de: https://arte.projektfabrik.org/wp-content/uploads/2022/08/ArtE_Arte_Social-y-Mentalidad-Emprendedora_Manual.pdf).

Impactes no esperats quan deixem que els processos es despleguin al seu ritme.

Resulta per últim adient destacar alguns dels **problemes i solucions plantejades** en aquest pilot, aportades per *UpSocial* (Baldeschi i Bach, 2022)), els participants no van triar incorporar-se a l'experiència teatral pilot, ja que aquesta es va integrar en un programa d'una Escola de Segones Oportunitats; davant la qual cosa es va notar certa reticència a participar, en no veure la utilitat per millorar les seves oportunitats sociolaborals. Un cop es van adonar de què el teatre els resultava útil per aprendre la llengua, la seva actitud va canviar completament, i això es va assolir amb una intervenció intensiva per part dels seus educadors referents i la direcció del centre educatiu. Pel que fa a les limitacions d'idioma, l'equip de pedagogs teatrals va haver d'adaptar el text per fer l'obra fàcil d'entendre i interpretar per part de la i els participants, ja que el seu desconeixement de la llengua representava una barrera.

Una altra qüestió van ser les consideracions culturals en relació a la interpretació de personatges femenins: els nois es negaven a fer-ho, i per solucionar-ho es van crear marionetes gegants mentre que els nois van donar veu a aquestes personatges.

La seva situació administrativa irregular va dificultar també la seva assistència a les sessions, ja que de vegades havien d'anar a cites relacionades amb la seva regularització; però es van ficar esforços en posar al dia a qui no havia pogut participar.

La majoria van participar en activitats de servei comunitari dirigides per l'organització educativa, o programes propis seus. D'aquesta manera se'ls brindava l'oportunitat de posar en pràctica allò après en l'experiència de formació teatral, ja que les oportunitats per fer-ho mitjançant pràctiques i feina eren força limitades.

Finalment, el confinament arran de la situació de pandèmia va con-

dicionar l'assistència i dificultar el compromís per part del jovent, i fins i tot va obligar a fer canvis en les interpretacions. També va limitar l'aforament d'audiència al teatre el dia de l'estrena.

Més enllà de les dificultats explicades d'aquesta contextualització de l'ArtE a Barcelona, en general es van trobar dificultats estructurals pel finançament i posar en marxa els projectes. Primerament, quan la metodologia JobAct no es coneixia, es considerava massa arriscat i innovador; però després, un cop demostrada la seva eficàcia, ja no es considerava prou nou.

Premis i reconeixements

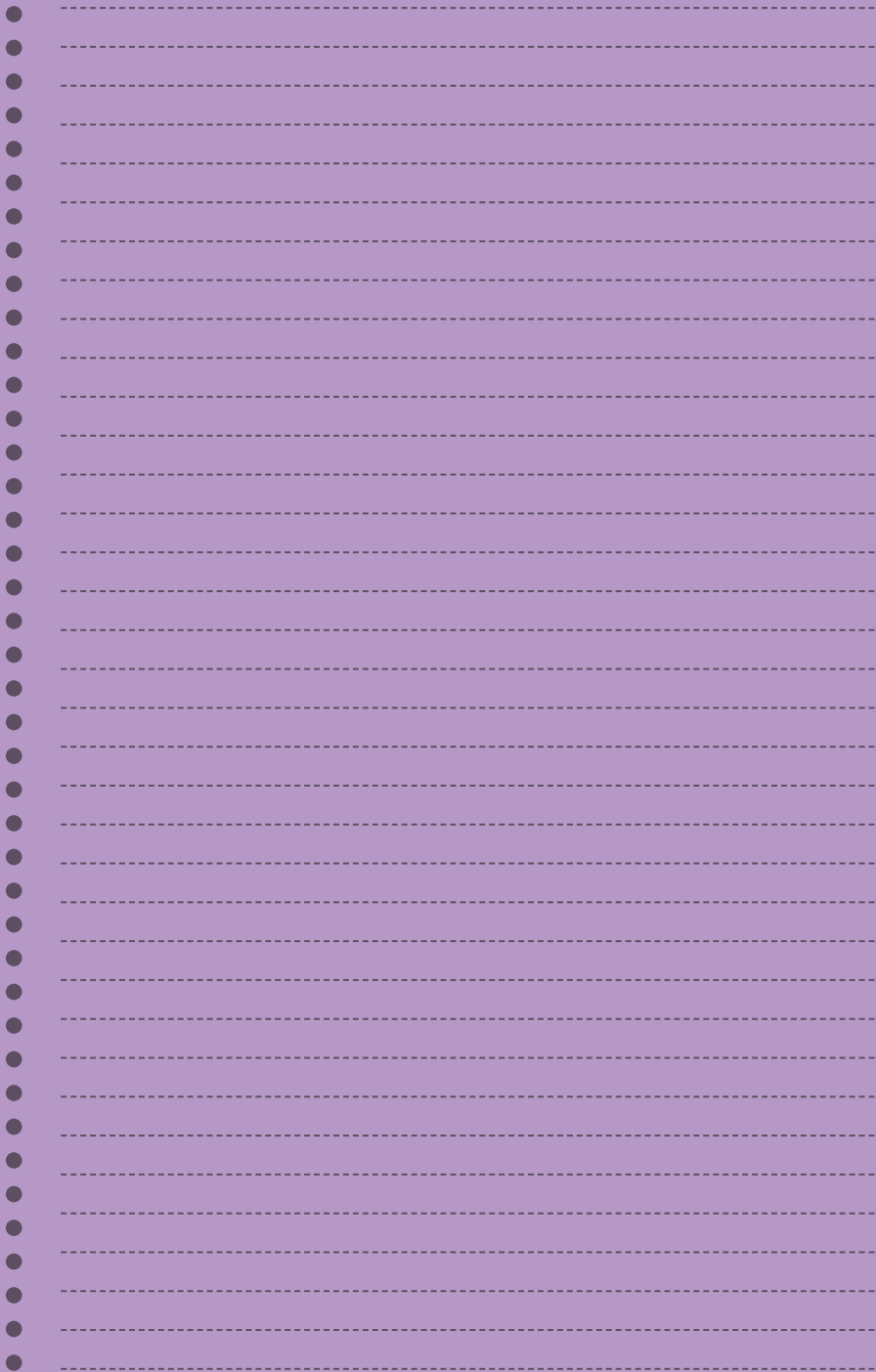
Projektfabrik va rebre reconeixement ampli pel seu programa *JobAct* per primera vegada el 2006 en ser premiat amb el *Premi Nacional Joventut i Treball*, per part del *Ministeri de Treball i Afers Socials* i l'*Agència Federal d'Ocupació d'Alemanya*. El 2009 la seva fundadora Sandra Schürmann va guanyar una beca atorgada per *Ashoka*, la major organització a nivell mundial pel foment de l'emprenedoria social. A partir d'aquest any, la *Fundació Private Equity* ha ajudat a ampliar processos i sistemes per recolzar l'expansió de la tècnica formativa de la fundadora a través dels projectes *JobAct*. Diverses fundacions han ajudat també al creixement significatiu del programa *JobAct* al llarg del desenvolupament de *Projektfabrik* arreu d'Alemanya, mantenint el seu rellevant nivell de qualitat.

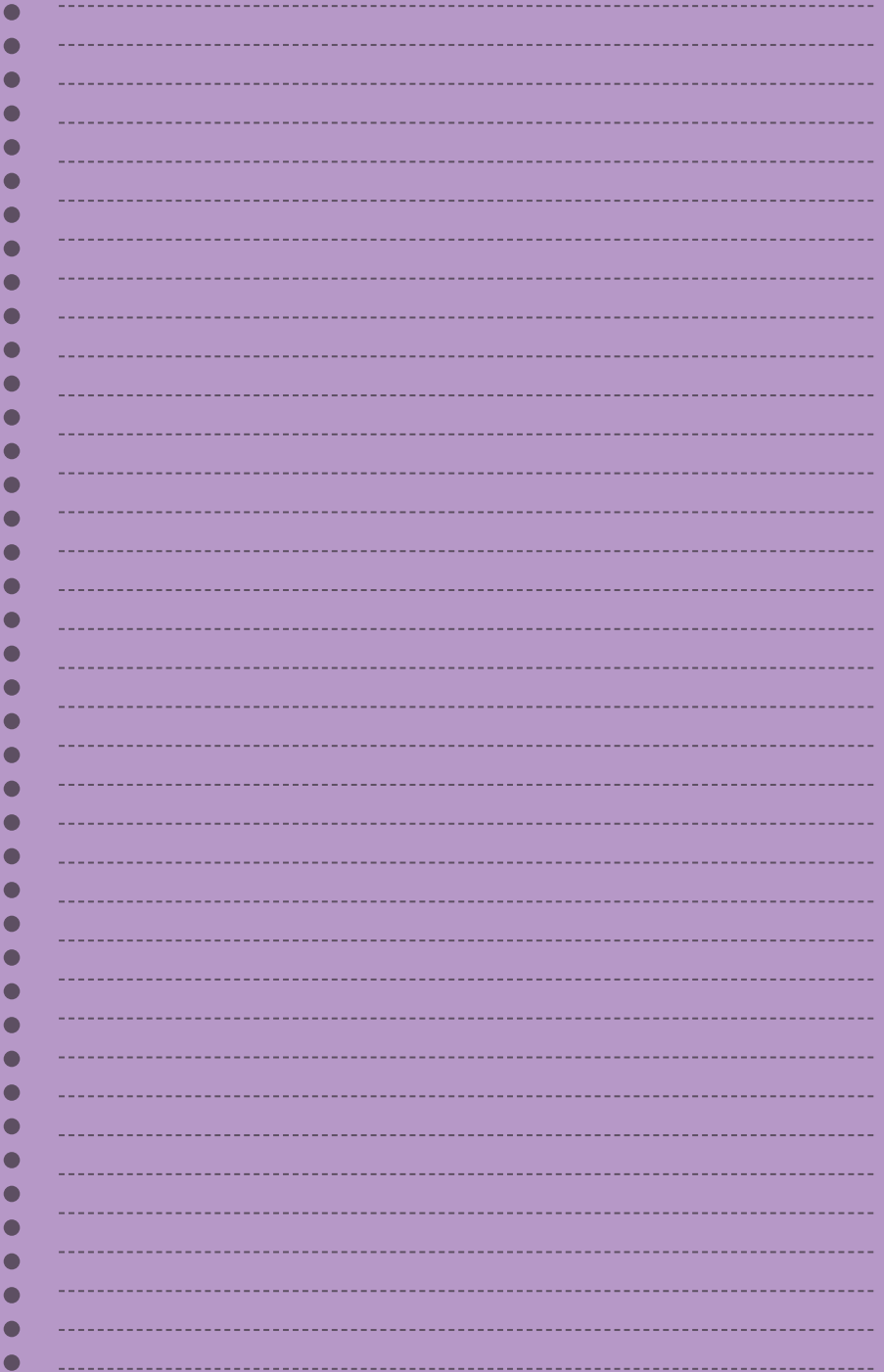
El 2010 Schürmann fou premiada amb la *Creu Federal del Mèrit en Cinta del Ministeri de Treball alemany*; en 2011 ella i el seu company Simon Rieser van ser finalistes del premi *Emprenedor Social de l'Any* de la *Fundació Schwab*, i en 2012 Schürmann va rebre el *Premi Visió* per la seva innovació social, abans esmentat.

Projektfabrik també va guanyar l'*Advocate Europe Challenge* amb el programa de socis europeus *JobAct, JEPP!* l'any 2015 per mostrar-se com un mitjà eficaç i innovador contra la desocupació al continent, entre 575 projectes competidors.

Per últim destacaríem que en 2019 *JobAct* ha sigut reconeguda com una innovació rellevant per a donar resposta a reptes relacionats amb la manca de feina i situacions d'exclusió; d'acord amb els criteris d'*Eurocities*, en el marc del projecte "*Accelerant el canvi per la inclusió social (ACSI)*", i que s'ha implementat integralment. És a dir, basant-se en l'evidència i l'intercanvi de coneixements orientant-se a millorar la vida de les persones, i que han inspirat agents d'innovació per a l'adaptació i la implantació local⁶.

⁶ <https://lupsocial.org/es/noticia/accelerando-el-cambio-para-la-inclusion-social-7-aprendizajes-para-guiar-la-practica>.

Tornem a la protopia de l'inici d'aquest capítol

Si repliquéssim la iniciativa de *JobAct* i *ArtE* durant els propers 10 anys sobre el total dels joves menors de 25 anys a l'atur actualment segons dades del INE i publicats en l'Enquesta de Població Activa (octubre 2023):

- » El programa podria arribar a un total de, al menys, 78.100 joves en situació d'atur menors de 25 anys. L'equivalent a tota la població de municipis com a Valls o Molins de Rei estarien acompanyades per la iniciativa de pobles que cuiden. Això es tradueix en un total de 28.442 persones
- » Replicant els resultats i els impactes obtinguts pel programa ArtE, es podria millorar en més d'un 85% les seves habilitats socials, la seva capacitat de gestió emocional, la seva creativitat i la seva percepció d'apoderament.
- » El 100% dels joves millorarien la seves habilitats lingüístiques, comunicatives i de treball en equip.
- » Això significa que cada jove tindria les competències laborals més demanades segon LinkedIn: treball en equip (56,40%), habilitats socials (55,80%), creativitat (55%), comunicació interpersonal (54,90%) i adaptabilitat (54,90%).
- » Per últim i tenint en compte que:
  - a) La cultura de qualsevol empresa i organització la fan les persones i les seves interaccions i que,
  - b) una de les qualitats de les empreses que reben els certificats de "*Best Place for Work*", (millors empreses on treballar), és que aquestes empreses i organitzacions siguin espais segurs psicològica i emocionalment,

Podem dir que, que empreses i organitzacions que contractin a joves que hagin passat pel programa *JobAct*, tindran més possibilitats d'esdevenir "*Best Place for Work*".

Quins passos puc donar per començar a implementar algunes de les idees d'aquesta iniciativa o la seva totalitat?

- » Comparteix la iniciativa amb d'altres companyes i companys i explica'ls les teves idees inspiracions.
- » Organitza una reunió amb altres companyes i companys de les entitats del grup que treballen amb empleabilitat juvenil i feu una pluja d'idees al voltant dels aspectes de la iniciativa que més us engresquen i il·lusionen.
- » Reviseu si, entre les pràctiques que ja s'estan duent a terme al vostre projecte, es podria incorporar algun dels elements de la proposta de *JobAct*.
- » Presenteu a l'equip d'IDI les vostres inquietuds i desitjos de posar en marxa alguna de les idees de la iniciativa *JobAct* (o la seva totalitat). Pots escriure directament a la Carme Castrejón, Directora d'Innovació, Aprenentatge i Impacte Social, del grup Plataforma Educativa, **ccastrejon@pegrup.cat**.
- » Formeu un grup de treball per dissenyar el pilot que voleu implementar.

Quins recursos et serveixen per aprofundir en aquesta protopia?

ArtE, the Art of Employability. <https://arte.projektfabrik.org/>

Baldeschi, L. i Best, C. (coords.) (2022). *Arte social y mentalidad emprendedora. Manual.*

Publicació del projecte Erasmus+, *ArtE—the Art of Employability de la Unió Europea.*

Best, C. (10 de maig de 2021). Interested practitioners can now read about how labour market integration with Social Art works in three brochures - and apply it themselves! Toolset of the Erasmus+ project JobAct Europe published: Back into the labour market with Social Art.

<https://epale.ec.europa.eu/en/blog/toolset-erasmus-project-jobact-europe-published-back-labour-market-social-art>.

Final

Hem arribat al final!

Ara et toca a tu!

Aprofita cada oportunitat que la vida i els projectes et presentin,
per projectar futurs desitjables i assolibles.

POSEM DE MODA LA PARAULA "PROTOPIAR"!

plataforma
educativa

www.plataformaeducativa.org